

**UCHWAŁA NR XLVI/321/2024
RADY GMINY SOKOŁY**

z dnia 14 marca 2024 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokóły na lata 2024-2034

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463 i 1688), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 901 i 1693) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokóły na lata 2024-2034, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sokóły.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Krzysztof Grabowski

Załącznik do uchwały Nr XLVI/321/2024
Rady Gminy Sokoły
z dnia 14 marca 2024 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE SOKOŁY NA LATA 2024-2034

Spis treści

Wstęp.....	3
CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA	8
Położenie	8
Demografia.....	9
Polityka mieszkaniowa.....	10
Ochrona zdrowia	11
Oświata.....	11
Kultura.....	13
Współpraca z organizacjami pozarządowymi.....	14
Bezpieczeństwo publiczne	15
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	17
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej	18
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	20
Ubóstwo	21
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	23
Bezrobocie.....	25
Bezradność opiekuńczo- wychowawcza, potrzeba ochrony macierzyństwa	26
Uzależnienia	29
Przemoc domowa	31
Usługi społeczne	35
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych	48
Podstawowe problemy społeczne w opinii pełnoletnich mieszkańców	48
Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.....	52
Dzieci i młodzież szkolna.....	53
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	59

CZEŚĆ ANALITYCZNA.....	61
Analiza SWOT	61
CZEŚĆ PROGRAMOWA	65
Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	65
Cele i kierunki działań.....	65
Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii	78
Źródła finansowania	80
Spis tabel	81
Spis wykresów.....	82

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategie rozwiązywania problemów społecznych, zgodnie z art. 17 ustawy o pomocy społecznej, mają dotyczyć programów pomocy społecznej, profilaktyki, a także rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w danej społeczności. Celem strategii jest integracja osób, rodzin przejawiających problemy, a także dążenie do zmiany negatywnych sytuacji występujących w społeczeństwie².

Artykuł 16b wyżej wymienionej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

1. diagnozy sytuacji społecznej, w tym określenia zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
  - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
  - ✓ kierunków niezbędnych działań,
  - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - ✓ wskaźników realizacji działań.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych, podstawowych części:

- a) diagnostycznej,
- b) analitycznej,
- c) programowej.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera informacje o jednostce oraz diagnozę konkretnych problemów społecznych z przywołaniem danych empirycznych. Część analityczna porządkuje informacje o danej gminie, które udało się zgromadzić na etapie diagnozy. Część programowa obejmuje opracowanie założeń, które przekładają się na wizję, a następnie misję oraz cele strategiczne i operacyjne, które stanowią podstawę do opracowania

---

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

² Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (dalej: Ustawa o pomocy społecznej), art. 17.

konkretnych działań lub zadań, czyli sprecyzowanych przedsięwzięć, zaplanowanych do realizacji³.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokoły na lata 2024-2034 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Wśród dokumentów, których założenia wpływają na kierunki działań w obszarze polityki społecznej, należy wymienić przede wszystkim:

- ✓ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- ✓ Strategia Demograficzna 2040;
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- ✓ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- ✓ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- ✓ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035;
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
- ✓ Krajowy Plan Odbudowy;
- ✓ Program Dostępność Plus 2018-2025;
- ✓ Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ.

Wśród ustaw, które zostały uwzględnione w strategii rozwiązywania problemów społecznych jako podstawy prawne, należy wymienić przede wszystkim:

- ✓ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ ustawa o samorządzie gminnym,
- ✓ ustawa o samorządzie powiatowym,
- ✓ ustawa o pomocy społecznej,
- ✓ ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ✓ ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ✓ ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

---

³ *Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podręcznik metodyczny. Część praktyczna*, Lublin 2021, s. 15- 16.

- ✓ ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- ✓ ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✓ ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ✓ ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ✓ ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✓ ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ✓ ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ✓ ustawa o ekonomii społecznej,
- ✓ ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- ✓ ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ✓ ustawa Prawo oświatowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokoły uwzględnia zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, między innymi takich jak:

- ✓ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030;
- ✓ Strategia Rozwoju Powiatu Wysokomazowieckiego;
- ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wysokomazowieckim na lata 2017- 2025;
- ✓ Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Sokoły;
- ✓ Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Sokoły;
- ✓ Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej dla Gminy Sokoły.

Interesariuszami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są wszystkie strony, które mają poglądy, punkty widzenia lub wymagania oraz mogą lub mają wpływ w sposób bezpośredni lub pośredni na cały system, część systemu lub na określone działania w systemie. W niniejszym dokumencie interesariusze Strategii zostali pogrupowani według następującego schematu:

- **interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych** – są to podmioty potencjalnie zaangażowane w opracowanie oraz we wdrażanie strategii;
- **interesariusze, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych** – są to osoby, rodziny i grupy społeczne będące beneficjentami podejmowanych działań;

- **interesariusze, których działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczą jedynie w sposób pośredni** – są to osoby, rodziny bądź instytucje, do których działania nie są bezpośrednio kierowane, ale w pewnym zakresie dotyczą ich skutki tych działań.

Tabela 1. Matryca interesariuszy.

	Charakterystyka interesariuszy z punktu widzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	Stopień zaangażowania w opracowanie oraz realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wójt Gminy, ✓ Rada Gminy, ✓ Urząd Gminy, ✓ pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej, ✓ członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ✓ członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, ✓ podmioty ekonomii społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Współpraca w zakresie dostarczania aktualnych danych statystycznych, ✓ współpraca w opracowaniu diagnozy, analizy SWOT, identyfikacji problemów społecznych itd., ✓ współudział w konstruowaniu, wyznaczaniu celów strategicznych i kierunków działań i ich realizacja, ✓ współudział w partycypacji społecznej i konsultacjach Strategii, ✓ zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy w procesie opracowania, wdrażania i monitorowania dokumentu strategicznego.
Interesariusze, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym; ✓ Osoby i rodziny, które nie są w stanie pokonać trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości w tym: osoby ubogie, osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne, beneficjenci 	<p>Zaangażowanie w tworzenie, ewaluację i wdrażanie działań kierowanych do poszczególnych grup mieszkańców obciążonych lub zagrożonych zdiagnozowanymi problemami społecznymi w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ prawo głosu w sprawie działań strategicznych, z których mają korzystać,

	rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, ofiary i sprawcy przemocy w rodzinie, osoby uzależnione i współzależnione itd.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ możliwość zgłaszania potrzeb beneficjentów działań strategicznych, ✓ prawo uczestniczenia w dyskusji na każdym etapie tworzenia dokumentu strategicznego, ✓ udział w konsultacjach Strategii, możliwość zgłaszania uwag i propozycji do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
Interesariusze, których działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczą jedynie w sposób pośredni	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wszyscy mieszkańcy gminy; ✓ podmioty gospodarcze. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Zainteresowanie wdrożeniem działań strategicznych i rozwiązywaniem problemów społecznych; ✓ udział w konsultacjach Strategii, możliwość zgłaszania uwag i propozycji do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ✓ identyfikacja z celami strategicznymi, ✓ przekazywanie dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy, ✓ aktywne uczestnictwo w promowaniu zasad odpowiedzialności społecznej.

Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokoly na lata 2024-2034 jest zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na obszarze gminy, a także wskazanie sposobów rozwiązania bądź ograniczenia ich wpływu na jakość życia mieszkańców.

CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

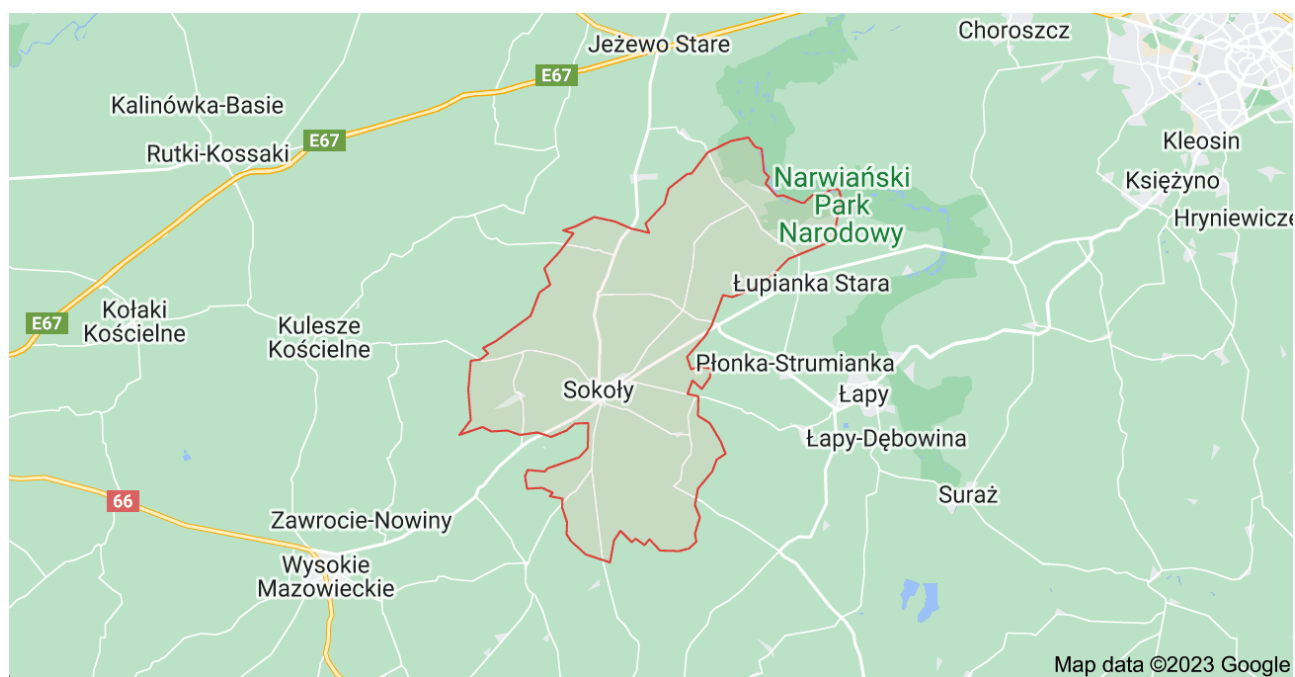
Położenie

Gmina Sokoły znajduje się w Zachodnim Obszarze Funkcjonalnym województwa podlaskiego. Położona jest w jego środkowej części. Powierzchnia gminy mieści się w granicach mezoregionu Wysoczyzny Wysokomazowieckiej, a także częściowo w granicach Doliny Górnej Narwi. Sąsiaduje z następującymi gminami:

- z kierunku północno – wschodniego – Choroszcz,
- z kierunku wschodniego – Łapy,
- z kierunku południowego – Poświętne i Nowe Piekuty,
- z kierunku zachodniego – Wysokie Mazowieckie i Kulesze Kościelne,
- z kierunku północno – zachodniego – Kobylin Borzymy.

Powierzchnia gminy Sokoły wynosi 156 km². W jej skład wchodzi 49 sołectw: Bruszewo, Bruszewo Borkowizna, Bujny, Chomice, Czajki, Drągi, Dworaki Pikaty, Dworaki Staśki, Idźki Młynowskie, Idźki Średnie, Idźki Wykno, Jabłonowo Kąty, Jabłonowo Wypychy, Jamiolki Godzieby, Jamiolki Kowale, Jamiolki Piotrowięta, Jamiolki Świetliki, Jeńki, Kowalewszczyzna, Kowalewszczyzna Folwark, Kruszewo Brodowo, Kruszewo Głąby, Kruszewo Wypychy, Krzyżewo, Mojsiki, Noski Śnietne, Nowe Racibory, Perki Bujenki, Perki Franki, Perki Karpie, Perki Lachy, Perki Mazowsze, Perki Wypychy, Pęzy, Porośl Kije, Roszki Chrzczony, Roszki Leśne, Roszki Sączki, Roszki Ziemiński, Rzące, Sokoły I, Sokoły II, Stare Racibory, Truskolasy Lachy, Truskolasy Niwisko, Truskolasy Olszyna, Truskolasy Stare, Truskolasy Wola, Waniewo. Gmina Sokoły to typowa gmina rolnicza.

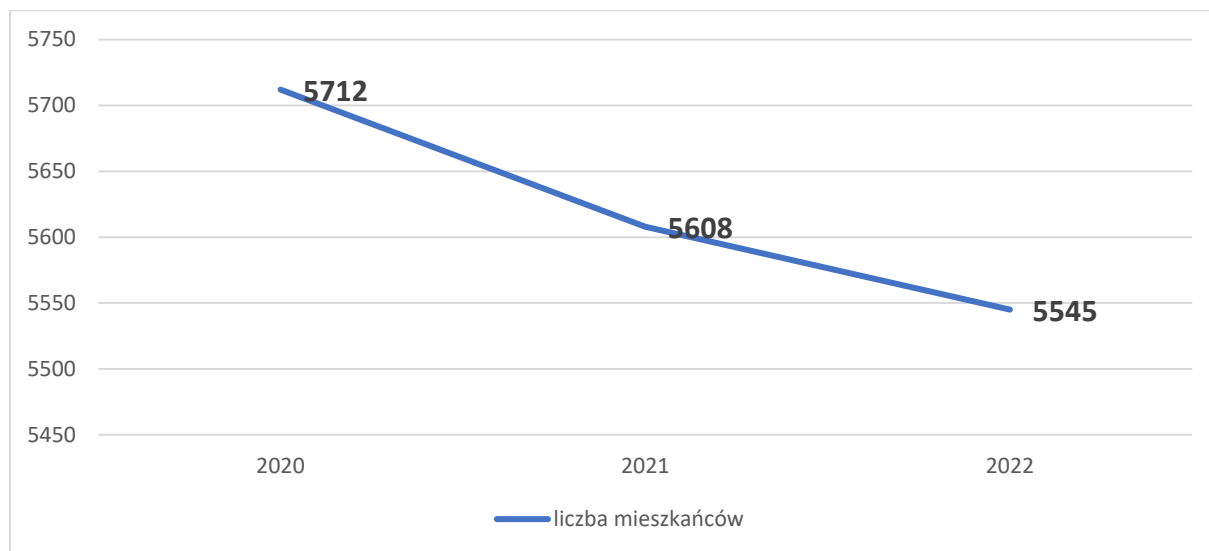
Rysunek 1. Położenie gminy Sokoły.

Demografia

Na koniec 2022 r. liczba mieszkańców Gminy Sokoły wynosiła 5 545 osób, w tym 2 734 kobiet i 2 811 mężczyzn. Liczba mieszkańców gminy w ciągu ostatnich trzech lat zmalała.

Wykres 1. Liczba mieszkańców w latach 2020-2022.

Źródło: Raport o stanie Gminy Sokoły za 2020, 2021, 2022 rok.

Gmina Sokoły ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -32. W 2022 roku na terenie gminy urodziło się 38 dzieci, a zmarło 70 osób.

Tabela 2. Przyrost naturalny w Gminie Sokoły- lata 2020-2022.

	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2020	51	86	-35
2021	53	96	-43
2022	38	70	-32

Źródło: dane z Urzędu Stanu Cywilnego Gminy Sokoły

Największą liczbę mieszkańców w gminie stanowią osoby będące w wieku produkcyjnym. Najmniej liczną grupę mieszkańców stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Ekonomiczne grupy wiekowe- lata 2020-2022.

	Wiek przedprodukcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2020	1164	3423	1125

2021	1160	3341	1107
2022	1161	3268	1116

Źródło: Raport o stanie Gminy Sokoły za 2020, 2021, 2022 rok.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych⁴.

Ujemne saldo przyrostu naturalnego, zmniejszająca się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) i zwiększająca w wieku poprodukcyjnym (osób starszych) wyznaczają obiektywną sytuację demograficzno-społeczną, do której będzie musiała być dopasowana struktura usług społecznych i działań w zakresie polityki społecznej prowadzonej przez lokalne samorzady, gminne i powiatowy.

Polityka mieszkaniowa

Jedną z najważniejszych potrzeb społecznych jest mieszkanie i związana z tym kwestia dostępności mieszkaniowej, w szczególności dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym zakresie ogromną rolę odgrywa samorząd i jego polityka mieszkaniowa. Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej.

W 2022 r. zasób mieszkaniowy gminy Sokoły obejmował 1743 mieszkania, z czego 20 mieszkań stanowiły mieszkania komunalne, a 9 to mieszkania socjalne.

Dane zawarte w poniższej tabeli wskazują, że mieszkaniowy zasób gminy jest corocznie sukcesywnie powiększany, aczkolwiek liczba mieszkań komunalnych i liczba mieszkań socjalnych nie zwiększają się. W latach 2020- 2022 corocznie dwie rodziny oczekują na mieszkania komunalne. W analizowanym okresie żadna rodzina nie oczekuje na mieszkanie socjalne.

Tabela 4. Mieszkaniowy zasób gminy.

Liczba mieszkań ogółem	Mieszkania komunalne	Mieszkania socjalne
-------------------------------	-----------------------------	----------------------------

⁴ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*, Warszawa 2014.

2020	1732	20	9
2021	1736	20	9
2022	1743	20	9

Źródło: dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokołach.

Ochrona zdrowia

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzi w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym - każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ✓ ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ✓ ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W latach 2020-2022 na terenie gminy Sokoły funkcjonował jeden Ośrodek Zdrowia. Poza tym, na terenie gminy funkcjonowały 2 apteki.

Mieszkańcy mają dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, ograniczony jest jednak zakres specjalistycznych usług medycznych.

W Gminie Sokoły w związku z realizacją Narodowego Programu Szczepień przeciwko Covid-19 został uruchomiony Punkt Szczepień w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „MD CARE” w Dworakach-Staškach 46. W 2022 r. liczba osób tam zaszczepionych wyniosła 503 osoby.

Oświata

Gmina Sokoły w 2022 roku była organem prowadzącym dwóch szkół podstawowych: Szkoły Podstawowej w Bruszewie i Szkoły Podstawowej w Sokołach. Szkoła Podstawowa w Kowalewszczyźnie prowadzona jest przez Stowarzyszenie Wsi Nadnarwiańskich. Szkoła Podstawowej w Kowalewszczyźnie prowadzonej przez Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nadnarwiańskich, do której uczęszcza 39 uczniów udzielane są dotacje z budżetu gminy.

Liczba uczniów Szkoły Podstawowej w Sokołach na koniec roku szkolnego 2021/2022 wyniosła 574 osób w 26 oddziałach. W szkole funkcjonuje punkt przedszkolny. Ważnym działaniem wychowawczym było organizowanie uroczystości szkolnych i udział w imprezach środowiskowych zgodnie z kalendarzem imprez. Prowadzone były również działania w ramach szkolnego koła wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych. Szkoła brała udział w akcjach charytatywnych, np. na rzecz mieszkańców gminy Sokoły, na rzecz pomocy dzieciom Afryki – Adopcja Serca i innych zależnie od potrzeb.

Kadra pedagogiczna Szkoły Podstawowej w Sokołach przygotowana jest do zapewnienia bezpieczeństwa w szkole, nauczyciele korzystają z materiałów informacyjnych i edukacyjnych w obszarach: reagowanie w sytuacjach nadzwyczajnych, stosowanie bhp, dbanie o bezpieczny wypoczynek uczniów, zapewnienie bezpiecznej drogi do szkoły, udzielanie pierwszej pomocy, przeciwdziałanie agresji i przemocy, wyrównywanie szans uczniów, promowanie zdrowego stylu życia, przeciwdziałanie uzależnieniom, promowanie

bezpieczeństwa w sieci, rozwiązywanie sytuacji konfliktowych, dbanie o atmosferę w szkole. W szkole opracowano i wdrożono odpowiednie procedury. W sytuacjach trudnych szkoła informowała miejscową policję oraz komendę powiatową policji o zaistniałej sytuacji. Należy stwierdzić, że stan bezpieczeństwa jest zadowalający. Ważnym elementem pracy szkoły była aktywna współpraca z rodzicami, którzy uczestniczyli we współorganizowaniu imprez szkolnych i środowiskowych (dyskoteki szkolne, wyjazdy i wycieczki szkolne), w pozyskiwaniu funduszy na rzecz szkoły, w działaniach na innych płaszczyznach na rzecz szkoły i środowiska. W szkole stosuje się wiele nowatorskich rozwiązań służących rozwojowi uczniów, np. akcje i projekty czytelnicze, spotkania autorskie, wycieczki do ciekawych miejsc, nietypowe lekcje historii, patriotyzmu czy WOS-u, projekty językowe, edukacyjne, konkursy szkolne. Oprócz tego na zajęciach nauczyciele chętnie wykorzystują nowatorskie rozwiązania programowe i audiowizualne środki dydaktyczne. Poprawie uległa baza materialna w związku z udziałem Szkoły w projektach edukacyjnych. To wszystko sprzyja poszerzaniu wiedzy, rozwijaniu umiejętności i zainteresowań, kształtuje postawy otwartości i kreatywności, uczy wyrażania własnego zdania oraz podnosi samoocenę uczniów. Realizacja zadań programu wychowawczo-profilaktycznego w znacznym stopniu umożliwiła realizację działań we współpracy ze środowiskiem, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek. W tym zakresie szkoła współpracowała i współpracuje nadal z rodzicami, policją, SANEPIDEM, GOPS, CKB w Sokołach, PPSP, PCPR i PPP w Wysokiem Mazowieckiem, OSP i MDPoż w Sokołach. W 2022 r. odbyły się spotkania policji powiatowej z uczniami klas IV-VIII dotyczące odpowiedzialności karnej nieletnich.

W części pomieszczeń szkolnych, obok hali sportowej funkcjonuje Klub Dziecięcy. Opieką objętych jest 20 dzieci. Posiłki dla dzieci z Klubu Dziecięcego przygotowuje stołówka szkolna. Celem Klubu Dziecięcego w Sokołach jest przede wszystkim stworzenie miejsca, w którym największą wartością jest dziecko, oraz które umożliwi rodzicom powrót do pracy, a także lepsze godzenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi. Dwadzieścioro dzieci w wieku od 1 roku do 3 lat korzysta z fachowej i profesjonalnej opieki. Rodzice mogą skupić się na codziennych obowiązkach, mając pewność, że pozostawiają swoje pociechy w radosnym i przyjaznym miejscu.

Liczba uczniów w Szkole Podstawowej w Bruszewie w I półroczu wynosiła 51, z czego 31 w klasach I – VIII, 20 przedszkolaków i 45 w drugim półroczu z czego 19 w klasach I-VIII i 26 przedszkolaków, które realizowały zajęcia w dwóch grupach 3-4 latki oraz 5-6 latki. Rada Gminy Sokoły rozpoczęła procedurę likwidacji Szkoły Podstawowej w Bruszewie podejmując 8 lutego 2022 r uchwałę Nr XXVII/187/2022 w sprawie zamiaru likwidacji Szkoły Podstawowej w Bruszewie. Uchwałę podjęto w związku ze spadkiem liczby uczniów w szkole i brakiem perspektyw na poprawienie tej sytuacji. W związku z powyższym w 2023 roku prowadzone były czynności związane z procedurą likwidacji szkoły, zakończone ostatecznie podjęciem uchwały przez Radę Gminy Sokoły w sprawie likwidacji Szkoły Podstawowej w Bruszewie, z dniem 31 sierpnia 2023 r. Po likwidacji Szkoły Podstawowej w Bruszewie Gmina Sokoły zapewnia uczniom ze zlikwidowanej placówki możliwość kontynuowania nauki w Szkole Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Sokołach. Do szkoły uczniowie dowożeni są transportem organizowanym przez Gminę Sokoły.

W roku szkolnym 2021/2022 do Szkoły Podstawowej w Kowalewszczyźnie uczęszczało 25 uczniów i 14 dzieci do oddziału przedszkolnego. 2 dzieci z obwodu szkoły

realizuje obowiązek szkolny w OREW. W 2022 roku organ prowadzący szkołę otrzymał dotację z Urzędu Gminy Sokoły na działalność statutową w wysokości 644 535,61 zł, z Funduszu Pomocy Ukrainie 13 728,17 zł ponadto szkoła otrzymała dotację na wyposażenie w podręczniki w wysokości 3 283,20 zł oraz kwotę 30.000,00 zł w ramach Programu Ministerstwa Edukacji

i Nauki Laboratoria Przyszłości. Uzupełniono bazę dydaktyczną szkoły w nowe pomoce dydaktyczne oraz lektury, zakupiono 2 monitory interaktywne, nowe ławki i krzesła do 2 sal lekcyjnych, wydzielono i wyposażono pomieszczenie do spożywania ciepłych posiłków w szkole oraz nawiązano współpracę z restauracją Bistro w Sokołach celem dowożenia do szkoły ciepłych posiłków. Szkoła stwarza warunki do rozwoju młodego pokolenia, zapewnia im warunki do zdobywania wiedzy, indywidualne podejście do każdego ucznia, uzupełniania braków, kształtuje właściwe postawy i zachowania uczniów.

Kultura

Centrum Kulturalno-Biblioteczne w Sokołach jest gminną jednostką organizacyjną działającą w formie samorządowej instytucji kultury, powołaną do prowadzenia działalności kulturalnej i bibliotecznej w ramach zadań własnych jednostki samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym. W skład Centrum wchodzi Biblioteka Publiczna w Sokołach i Centrum Informacji Turystycznej w Waniewie.

Zakres działalności Centrum szczegółowo określa jego statut (uchwała nr XIII/94/2016 Rady Gminy Sokoły z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie połączenia samorządowych instytucji kultury – Biblioteki Publicznej Gminy Sokoły i Gminnego Ośrodka Kultury). Zadania skupiają się na sferze kultury, działalności bibliotecznej oraz turystyce.

W związku z sytuacją epidemiologiczną spowodowaną COVID-19 organizowanie wydarzeń do 16 maja 2022 r. z udziałem publiczności było ograniczone. Przy uwzględnieniu zasad reżimu sanitarnego mogły być prowadzone działania: próby i ćwiczenia, które były niezbędne do przygotowania wydarzeń artystycznych, nagrań fonograficznych i audiowizualnych. Od 16 maja 2022 r. został odwołany stan epidemii co umożliwiło prowadzenie zajęć stałych, wydarzeń kulturalnych i imprez w zwykłym trybie.

Wśród zajęć o charakterze stałym organizowanych w Centrum należy wymienić: zajęcia plastyczne, zajęcia świetlicowe, zajęcia teatralne, pracownię komputerową. Poza tym, w Centrum działają: Klub Książki, Zespół Harmonica oraz zespoły dziecięco-młodzieżowe (dzieci do kl. III, kl. IV-VI, grupa ludowa, grupa młodzieżowa, gitara i klawisz, Harmonica – chór dorosłych).

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się społeczeństwa wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym. Na terenie Gminy Sokoły jako kontynuacja projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej „Sokolski Klub Seniora” realizowanego w okresie XI.2021 – V.2023 r. przy Centrum Kulturalno-Bibliotecznym działa nieformalny Klub Seniora. Członkowie należący do Sokolskiego Klubu Seniora to osoby po 60 roku życia (w przypadku kobiet) i po 65 roku życia (w przypadku mężczyzn). Osoby te są zagrożone wykluczeniem społecznym, dlatego też, w ramach klubu mogą korzystać

z indywidualnego wsparcia specjalistycznego. Do końca 2022 r. seniorzy uczestniczyli w zajęciach z psychologiem, socjoterapeutą i pracownikiem socjalnym, w ramach których przeprowadzono diagnozę uczestników w zakresie ich sytuacji problemowej, predyspozycji, potrzeb i opracowano indywidualną ścieżkę wsparcia. Uczestnicy Klubu przechodzili też indywidualne wsparcie specjalistyczne poprzez konsultacje z psychologiem, socjoterapeutą i pracownikiem socjalnym. Ponadto, odbyły się spotkania eksperckie dietetykiem, prawnikiem i przewodnikiem lokalnym. W ramach Sokolskiego Klubu Seniora stworzono również ofertę zajęć dla uczestników klubu i podjęto czynności przygotowawcze niezbędne do realizacji zajęć – nawiązano współpracę z trenerami/prowadzącymi zajęcia opracowano harmonogramy zajęć i dokumenty projektowe, itd. W 2022 r. zrealizowano następujące zajęcia: nordic walking komputerowe, fotograficzne, muzyczne, aqua aerobic, gimnastyka rehabilitacyjna, warsztaty z rękodzieła, warsztaty kulinarne Kuchnie Świata. W ramach Klubu seniorzy biorą również udział w wycieczkach krajoznawczych i wyjazdach kulturalnych.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W myśl ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej organizacje pozarządowe są podmiotami ekonomii społecznej i uprawnione są do realizacji usług społecznych. Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Program Współpracy na 2022 rok Gminy Sokoły z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie został przyjęty Uchwałą Rady Gminy Sokoły Nr XXV/173/2021 z dnia 1 grudnia 2021 r.

W ramach realizacji powyższego Programu, zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie Wójt Gminy Sokoły zarządzeniem Nr 9.2022 z dnia 18 lutego 2022 r. ogłosił otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych w zakresie:

- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- ochrony i promocji zdrowia.

Oferty złożyły dwie organizacje pozarządowe. Oferty te zostały pozytywnie zaopiniowane przez Komisję powołaną przez Wójta Gminy Sokoły. Na realizację zadań w formie wsparcia, dotacji udzielono następującym organizacjom pozarządowym:

- ✓ Klubowi Sportowemu Sokoły na realizację zadania publicznego pn.: „Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej oraz ochrony i promocji zdrowia”
- ✓ Klubowi Rodzin Abstynenckich „LABĘDŹ” na realizację zadania pn. „Udzielanie pomocy i wsparcia z zakresu socjoterapii i psychologii oraz rehabilitacji osobom uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin”.

Organizacje pozarządowe pełnią rolę uzupełniającą dla działań organów publicznych, ich rola jest niezastąpiona w aktywizowaniu środowisk lokalnych oraz wsparciu i reintegracji grup wykluczonych społecznie. Pełnią też funkcję diagnostyczną jako podmioty działające najbliżej osób wymagających wsparcia, co pozwala im na dokładniejsze identyfikowanie problemów społecznych.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawnymi i obyczajowymi. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, takich jak np.: Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych i inne służby.

Na terenie gminy Sokoły za bezpieczeństwo i porządek publiczny odpowiada przede wszystkim Posterunek Policji w Sokołach.

Na podstawie danych zawartych w tabeli 5 należy stwierdzić, że w ostatnim roku zmalała liczba przestępstw popełnianych na terenie gminy Sokoły.

Tabela 5. Przestępczość na terenie gminy w latach 2020-2022.

	2020	2021	2022
Kradzież z włamaniem	4	3	0
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	3	0	2
Pobicie	1	1	0
Uszkodzenie mienia	2	2	0
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0	0	0
Kradzież mienia	1	1	5
Inne	28	26	20

Źródło: dane z Posterunku Policji w Sokołach

Tabele 6 i 7 przedstawiają dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

Tabela 6. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających.

	2020	2021	2022
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	24	24	15
Zakłócanie porządku publicznego	5	4	2
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	0
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	2	0	4
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	7	4	2
Osoby nieletnie zatrzymane do wytrzeźwienia	0	0	0
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	1	0	0

Źródło: dane z Posterunku Policji w Sokolach

Tabela 7. Zdarzenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych.

	2020	2021	2022
Ilość interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu	54	62	66
Liczba nałożonych mandatów na sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	12	15	14
Liczba osób podejrzanych o popełnienie przestępstw w związku z alkoholem oraz narkotykami	26	26	20
Liczba udzielonych pouczeń wobec sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i	17	21	22

Źródło: dane z Posterunku Policji w Sokolach

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie poddać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie gminy Sokół zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokolach.

Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy domowej,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;

- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomani,
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

W 2022 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokolach objął pomocą 57 rodzin z terenu gminy.

Dane zawarte w tabeli 3 wskazują, że w ostatnim roku zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej. Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej na terenie Gminy Sokoły jest ubóstwo.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba rodzin ogółem	56	69	57
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	5	5	6

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokolach.

W Ośrodku Pomocy Społecznej zatrudnionych jest 6 pracowników na umowę o pracę: kierownik, 3 pracowników socjalnych, inspektor ds. świadczenia wychowawczego i funduszu alimentacyjnego, inspektor ds. świadczeń rodzinnych. Poza tym, 9 pracowników zatrudnionych na umowę zlecenie wykonujących specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania zgodnie z przedstawionymi zaleceniami lekarzy.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo do świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- ✓ zasiłek stały,
- ✓ zasiłek okresowy,

- ✓ zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- ✓ zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- ✓ świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ✓ wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- ✓ praca socjalna,
- ✓ bilet kredytowany,
- ✓ składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- ✓ składki na ubezpieczenia społeczne,
- ✓ pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ sprawienie pogrzebu,
- ✓ poradnictwo specjalistyczne,
- ✓ interwencja kryzysowa,
- ✓ schronienie,
- ✓ posiłek,
- ✓ niezbędne ubranie,
- ✓ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie,
- ✓ specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- ✓ mieszkanie treningowe lub wspomagane,
- ✓ pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego,
- ✓ pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagany, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Dane zawarte w tabeli 9 wskazują, że w latach 2020-2022 obserwuje się tendencję spadkową w przypadku liczby udzielanych świadczeń pieniężnych, natomiast w 2022 roku w porównaniu z 2020 rokiem wzrosła liczba udzielanych świadczeń w formie porad.

Tabela 9. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Świadczenia niepieniężne dla osób	0	0	0
Świadczenia pieniężne dla osób	85	78	70
Świadczenia w formie porad dla osób	34	18	25

Źródło: dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokolach.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej na terenie gminy Sokolę jest ubóstwo.

Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin⁵.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Niepelnosprawność	16	26	19
Bezrobocie	19	34	16
Ubóstwo	40	53	44
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	13	23	20
Długotrwała lub ciężka choroba	19	19	10
Alkoholizm	5	5	6
Inne	4	4	4

Źródło: dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokolach.

Poniższa tabela przedstawia strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

Tabela 11. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową.

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Pracuje	3	3	0

⁵ W jednym przypadku podstawą do udzielenia pomocy może być równocześnie kilka przesłanek.

Pracuje dorywczo	2	4	3
Nie pracuje	19	34	16
Na rencie	0	0	0
Na emeryturze	0	0	1
Na zasiłku dla bezrobotnych	3	4	16
Bezrobotny, bez prawa do zasiłku	16	30	0
Inne	39	40	30

Źródło: dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokolach.

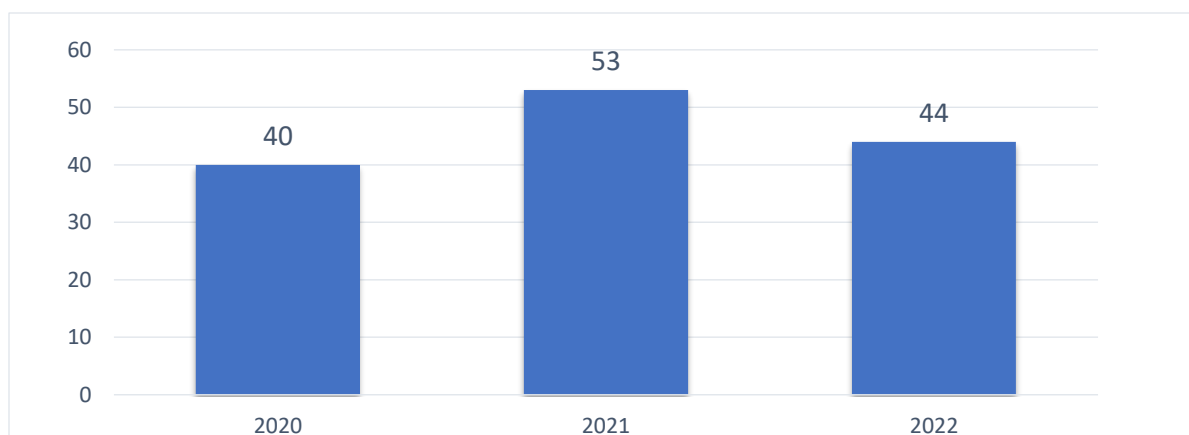
Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych. Analizując problem ubóstwa nie możemy pominąć dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Sytuacja epidemiologiczna, w jakiej znalazła się Polska od marca 2020 roku z powodu pandemii COVID-19 i związane z nią ograniczenia w istotny sposób wpłynęły na rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, ceny i inne zjawiska, takie jak m.in. izolacja społeczna czy przemoc domowa, w sposób bezpośredni i pośredni związane z występowaniem ubóstwa. Prawdopodobnie utrzymująca się niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w znacznym stopniu przyczyni się do zwiększenia zasięgu ubóstwa w skali całego kraju.

Dane OPS w Sokolach wskazują, że w 2021 roku w stosunku do 2022 roku zmalała liczba rodzin w gminie korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokoły z powodu ubóstwa w latach 2020-2022.

Zasiłek stały przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. W 2022 r. z zasiłków stałych skorzystało 16 osób (w 2021 roku- 14 osób; w 2020 roku- 16 osób) z terenu gminy Sokoły.

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. W 2022 roku zasiłki okresowe wypłacono 21 rodzinom (w 2021 roku- 26 rodzinom; w 2020 roku- 25 rodzinom).

Zasiłek celowy jest świadczeniem fakultatywnym przyznawanym na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu. W latach 2020-2022 zasiłki celowe przeznaczono osobom bezrobotnym, chorym, niepełnosprawnym, rodzinom wielodzietnym, znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z przeznaczeniem na częściowe zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych.

Gmina Sokoły realizuje Program „Posiłek w szkole i w domu”, w ramach którego zapewniana jest pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. Takie rozwiązanie daje bowiem większą kontrolę nad jakością kupowanych produktów, z których przygotowywane są posiłki, oraz nad procesem ich przygotowywania. Celem Programu jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe, w tym szkołom artystycznym realizującym kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej, w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

Pomoc w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” realizowana była w formie posiłku dla 21 uczniów i zasiłku celowego z przeznaczeniem na zakup żywności dla 45 osób.

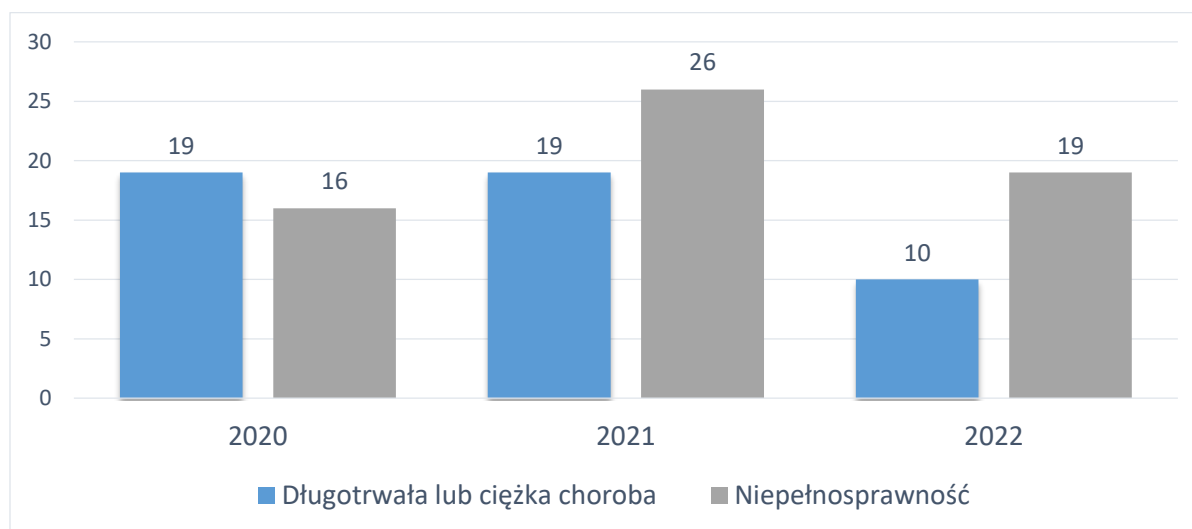
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Dane z OPS w Sokolach wskazują, że w 2022 roku w porównaniu z 2020 rokiem oraz 2021 rokiem znacząco zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Z kolei liczba rodzin będących beneficjentami pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności ma tendencję dynamiczną- wzrosła w 2021 roku, a następnie zmalała w 2022 roku.

Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokolę z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2020-2022.

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc

w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta). Z pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznym w 2022 roku korzystało 4 dzieci (w 2021 roku- 5 dzieci; w 2020 roku- 3 osoby).

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunek pomocy społecznej. Dla gminy wskaźniki te (liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie, liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w poprzednich latach, liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej w poprzednich latach itp.) pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytchnieniowej. Głównym powodem wzrostu zapotrzebowania na usługi jest izolacja w czasie pandemii, brak zainteresowania potrzebującymi członkami rodziny, samotność, brak dostępności do lekarzy.

Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w [art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c](#) lub [d](#) ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu treningowym lub wspomagany. Na terenie Gminy Sokoły nie funkcjonują mieszkania treningowe ani mieszkania wspomagane.

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. W 2022 roku z uwagi na stan zdrowia i brak opieki ze strony najbliższych 1 osoba (w 2021 roku- 1 osoba; w 2020 roku- 3 osoby) z terenu gminy Sokoły przebywała w domu pomocy społecznej zgodnym z rodzajem schorzenia. Jest to osoba wymagająca stałej, całodobowej opieki. Gmina pokrywa różnicę między kosztem utrzymania mieszkańca, a posiadanym dochodem własnym tego mieszkańca, pomniejszonym o 30%.

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

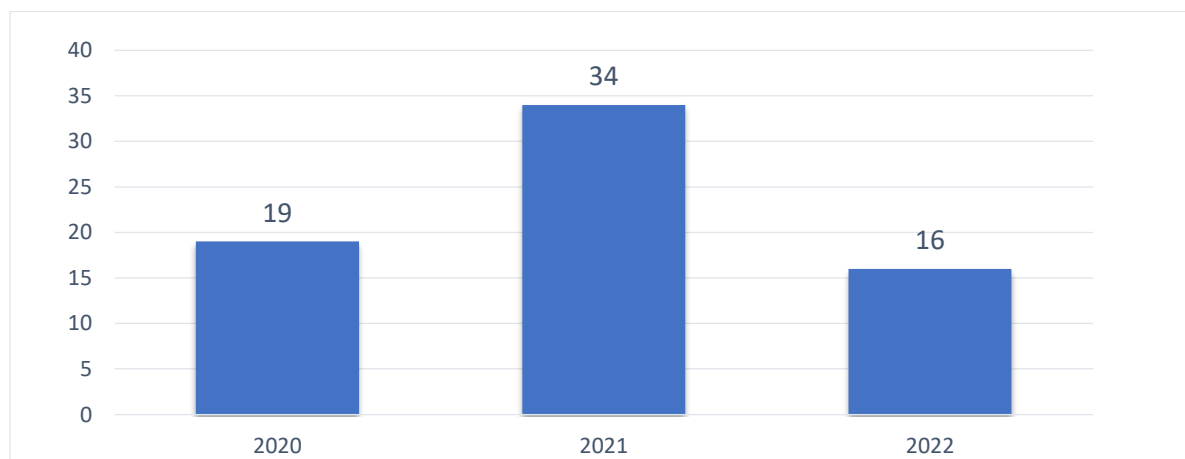
Bezrobocie rejestrowane w gminie Sokoły wyniosło:

- w 2022 roku- 10,1% (41,7% wśród kobiet i 58,3% wśród mężczyzn);
- w 2021 roku- 9,3% (43,5 % wśród kobiet i 56,5% wśród mężczyzn);
- w 2020 roku- 9,7% (39% wśród kobiet i 61% wśród mężczyzn).

Powyższe dane wskazują, że w 2022 roku w stosunku do 2021 roku wzrósł poziom bezrobocia na terenie gminy Sokoły.

Dane OPS w Sokołach wskazują, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia ma tendencję dynamiczną- w 2021 roku liczba ta wzrosła, a w 2022 roku zmalała.

Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokoły z powodu bezrobocia w latach 2020-2022.

Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować, jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwałe pozostawanie bez pracy

stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki⁶.

Gminna jednostka budżetowa pod nazwą Centrum Integracji Społecznej w Sokołach została utworzona z dniem 1 lutego 2020 r. uchwałą nr XI/78/2019 Rady Gminy Sokoły z dnia 30 grudnia 2019 r. Przedmiotem działania CIS była realizacja zadań gminy Sokoły z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym określonych w ustawie o zatrudnieniu socjalnym. CIS funkcjonował w budynku powstałym przy Centrum Kulturalno-Bibliotecznym w Sokołach, który również został dofinansowany ze środków unijnych, w ramach RPOWP na lata 2014–2020, Osi Priorytetowej VIII. Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej, Działania 8.6 Inwestycje na rzecz rozwoju lokalnego. W wyniku realizacji projektu został rozbudowany budynek istniejącego Gminnego Ośrodka Kultury o 3 sale dydaktyczne, salę terapeutyczną i do spotkań z psychologiem oraz zaplecze kuchenne.

Projektem zostało objętych 30 osób (w tym m.in. 21 kobiet oraz 9 mężczyzn, w tym 4 osoby niepełnosprawne) zamieszkujących na terenie gminy Sokoły, Kobylin Borzymy i Łapy, które doświadczyły wielokrotnego wykluczenia społecznego rozumianego jako wykluczenie z powodu więcej niż jednej przesłanki (osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, w tym z POPŻ, dysfunkcjami lub deficytami wpływającymi na obniżenie szans na rynku pracy tj. np. uzależnienia, brak kwalifikacji zawodowych itp.) wsparciem w ramach CIS.

W CIS prowadzone były zajęcia z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej. Czynniki hamującymi aktywność społeczną i zawodową były czynniki psychologiczne oraz czynniki sytuacyjno-środowiskowe. Do pierwszych można zaliczyć niski poziom motywacji do aktywności, wyuczoną bezradność, negatywne wzorce rodzinne, niski poziom wiedzy oraz indywidualne trudności. Drugą grupę czynników stanowią m.in.: problemy finansowe oraz ograniczony dostęp do wsparcia. Dlatego też, dla każdego uczestnika projektu została ustalona indywidualna ścieżka reintegracji obejmująca takie działania jak: reintegracja społeczna (indywidualne i grupowe wsparcie psychologa, pracownika socjalnego, spotkania integracyjne), reintegracja zawodowa (indywidualne i grupowe wsparcie doradcy zawodowego, kurs zawodowy, warsztaty).

Podstawą realizacji projektu była przeprowadzona diagnoza, z której wynika, że osoby korzystające ze wsparcia OPS w dużej mierze pozostawały biernie społecznie i zawodowo. Projekt realizowany był w dwóch edycjach: 15 – osobowe grupy uczestniczące przez okres 12 miesięcy.

Bezradność opiekuńczo- wychowawcza, potrzeba ochrony macierzyństwa

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego–

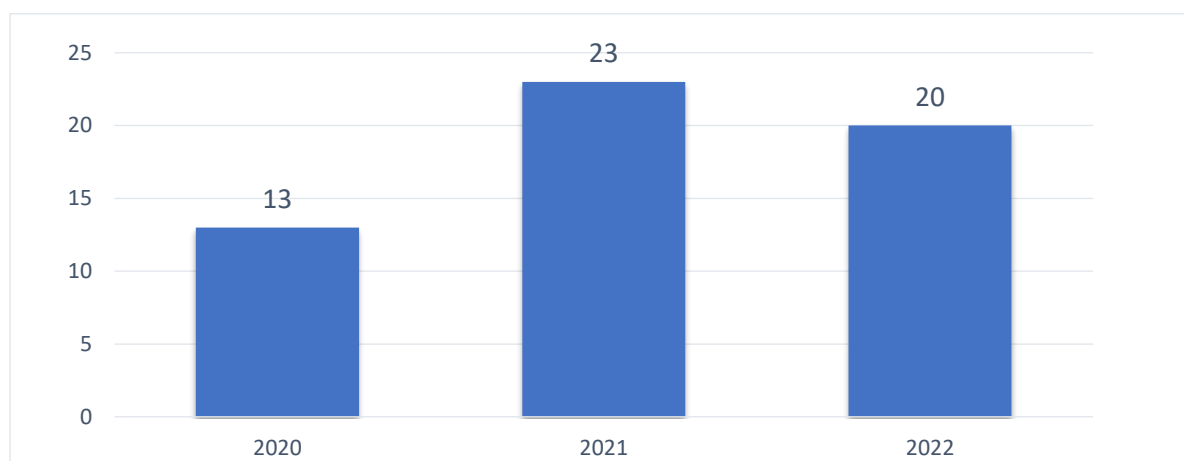
⁶ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Dane OPS w Sokolach wskazują, że w latach 2021- 2022 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej.

Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokoły z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej w latach 2020-2022.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności

w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

Efektom podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

W zakresie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2021-2023 podejmowano działania zgodnie z założeniami programowymi mającymi na celu systematycznej współpracy jednostek działających na rzecz dzieci na terenie gminy Sokoły. Głównym planowanym efektem było osiągnięcie polepszenia sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego oraz ograniczenie patologii oraz uwrażliwienie społeczeństwa lokalnego na krzywdę dzieci i zachęcenie do współpracy z instytucjami. Wspieranie rodziny ma na celu uświadamianie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, że ich sytuacja nie może być trwała. Pomimo wizyt prowadzonych przez pracowników socjalnych w wymienionych środowiskach trudno jest zmotywować rodziny do określonych działań w kierunku osiągnięcia zakładanych celów między innymi skorzystania z porad i konsultacji specjalistów działających na terenie gminy tj. Punktu Konsultacyjnego, oddziału uzależnień. Prowadzone próby nie w każdym przypadku pozwoliły na uzyskanie planowanych efektów.

W 2022 roku Ośrodek Pomocy Społecznej pokrywał koszty za 10 dzieci (w 2021 roku- za 9 dzieci; w 2020 roku- za 9 dzieci) umieszczonych w pieczy zastępczej.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo –wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej. Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokołach nie zatrudnia asystenta rodziny.

Z kolei prawo do świadczeń pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci.

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była jedynym podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty

zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne dzieci. Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomagania dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych.

Karta Dużej Rodziny jest wydawana dla rodziny, które posiadają lub wychowywały w przeszłości co najmniej troje dzieci. W związku z posiadaniem takiej karty mają możliwość skorzystania z wielu zniżek. Rodzice otrzymują KDR dożywotnio, natomiast dzieci do ukończenia 18 roku życia lub maksymalnie do 25 lat w przypadku nauki w szkole. W Ośrodku Pomocy Społecznej w Sokołach w 2022 roku wydano 186 kart dla 78 rodzin.

Uzależnienia

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na samorząd gminy na równi z organami administracji rządowej obowiązek kształtowania polityki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 41 ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoby przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania

członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 41 ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- ✓ inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 41 ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- ✓ kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołana została zarządzeniem nr 1.2020 Wójta Gminy Sokoły z dnia 2.01.2020 r. W skład Komisji wchodzi 9 osób przeszkolonych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych to m.in. pracownicy socjalni OPS, pracownik Urzędu Gminy, pedagogzy, lekarz specjalista terapii uzależnień, dzielnicowy.

W ramach działalności Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2022 roku odbyła 13 spotkań (w 2021 roku- 13 spotkań, w 2020 roku- 12 spotkań). Rozpatrzono 22 wnioski o objęcie postępowaniem osoby nadużywające alkoholu (w 2021 roku- 18 wniosków; w 2020 roku- 13 wniosków). Dane wskazują, że na terenie Gminy Sokoły w latach 2020-2022 wzrosła liczba wniosków o objęcie postępowaniem osób nadużywających alkoholu.

Szczegółowe dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedstawia tabela 12.

Tabela 12. Działalność GKRPA.

GKRPA			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Posiedzenia GKRPA (ogółem)	12	13	13
Ogólne posiedzenie Komisji	12	13	13
Przeprowadzone rozmowy	15	18	18
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	2	2	1
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	6	10	7
do Komisji wpłynęło:			

Wniosków o leczenie odwykowe	13	18	22
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	3	4	-
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	3	4	2

Źródło: dane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sokołach.

Realizując zadania Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych współpracuje z Zespołem Interdyscyplinarnym, OPS, Policją, Sądem Rejonowym w Wysokiem Mazowieckiem oraz placówkami oświatowymi na terenie gminy.

W 2022 roku Komisja wydała 7 pozytywnych postanowień na sprzedaż napojów alkoholowych. Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Sokoły przedstawia się następująco:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
  - do 4,5%- 11;
  - od 4,5% do 18%- 9;
  - powyżej 18%- 11.

do spożycia w miejscu sprzedaży- (wg zawartości alkoholu):

- do 4,5%- 1;
- od 4,5% do 18%- 1;
- powyżej 18%- 1.

W Punkcie Konsultacyjnym mieszczącym się w Urzędzie Gminy Sokołach udzielono pomocy dla 29 osób, w tym 23 kobiet, 5 mężczyzn i 1 dziecko. Punkt działa na podstawie zawartej umowy z psychologiem.

Przemoc domowa

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez pojęcie przemocy domowej rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,

- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 w/w ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- ✓ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Zgodnie z art. 9b. ust. 1. w/w ustawy Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3– 5 w/w ustawy, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;

- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 w/w ustawy oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są Grupy Diagnostyczno-Pomocowe, które zapewniają interdyscyplinary, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, charakter pracy. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;

- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
  - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
  - b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Wójt Gminy Sokoły powołał Lokalny Zespół Interdyscyplinarny. W 2022 roku odbyły się 4 posiedzenia Zespołu (w 2021 roku- 5 posiedzeń; w 2020 roku- 4 posiedzenia) oraz 13 spotkań grup diagnostyczno-pomocowych (w 2021 roku- 7 spotkań; w 2020 roku- 9 spotkań), z których sporządzono protokoły. Podczas prac Zespołu rozmawiano na temat zjawiska przemocy na terenie Gminy Sokoły, omawiano akty prawne, według których podejmowane są działania na rzecz przeciwdziałania przemocy, omawiano również zadania jakie spoczywają na członkach Zespołu Interdyscyplinarnego, grup diagnostyczno-pomocowych, procedury „Niebieskie Karty”. Spotkania Zespołu mają na celu poprawę sposobów udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy i ich najbliższemu otoczeniu. Zespół Interdyscyplinarny w 2022 roku realizował również działania zawarte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Sokoły na lata 2021-2026 (współpraca, Posterunkiem Policji w Sokołach, szkołami, OPS-em i innymi).

Szczególną formą pomocy osobom doznającym przemocy domowej jest procedura „Niebieskie Karty” opracowana przez Komendę Główną Policji i Komendę Stołeczną Policji na podstawie współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i wprowadzona w 1998 r. Obecnie w oparciu o tę procedurę, aby podjąć interwencję nie jest wymagana zgoda osoby dotkniętej przemocą. Cała procedura oraz wszystkie niezbędne wzory formularzy określone są w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” Rozporządzenie zostało wydane w oparciu o art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Czynności w ramach procedury podejmowane i realizowane są przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. Do podjęcia czynności wystarczy jedynie uzasadnione podejrzenie, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy.

Uzyskane dane wskazują, że latach 2020-2022 wzrosła liczba zakładanych „Niebieskich Kart” na terenie gminy Sokoły. Instytucją, która najczęściej wszczyna ową procedurę jest Policja.

Tabela 13. Liczba założonych Niebieskich Kart.

Procedura Niebieskie Karty	2020 r.	2021 r.	2022 r.
-----------------------------------	----------------	----------------	----------------

Ogółem, w tym przez:	12	12	17
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	0
Placówki Służby Zdrowia	0	0	0
Policja	12	12	17
Placówki szkolno- wychowawcze	0	0	0

Źródło: dane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokolach.

Poza działaniami lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego prowadzone były działania edukacyjne poruszające problem agresji i przemocy w 2022 roku w Zespole Szkół w Sokolach. Działania te prowadzone były przy wsparciu Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komendy Powiatowej Policji oraz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, a skierowane były do nauczycieli, rodziców i uczniów. Przeprowadzono rozmowy z 8 osobami nadużywającymi alkohol- stosującymi przemoc domową.

Usługi społeczne

Usługami społecznymi są działania powtarzalne, dostępne, podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców⁷ z zakresu:

- 1) polityki prorodzinnej,
- 2) wspierania rodziny,
- 3) systemu pieczy zastępczej,
- 4) pomocy społecznej,
- 5) promocji i ochrony zdrowia,
- 6) wspierania osób niepełnosprawnych,
- 7) edukacji publicznej,
- 8) przeciwdziałania bezrobociu,
- 9) kultury,
- 10) kultury fizycznej i turystyki,
- 11) pobudzania aktywności obywatelskiej,
- 12) mieszkalnictwa,
- 13) ochrony środowiska,
- 14) reintegracji zawodowej i społecznej.

Podczas analizy usług dostępnych dla mieszkańców gminy w ramach powyższych 14 zakresów rozpoznano usługi świadczone przez instytucje i organizacje na terenie gminy oraz powiatu (dostępne dla mieszkańców), które przedstawia poniższa tabela.

⁷ Art. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o usługach społecznych realizowanych przez centra usług społecznych

TABELA USŁUG GMINY SOKOŁY

ZAKRES USŁUGI Art. 2.1 ustawy	USŁUGA	ADRES USŁUGODAW CY	TELEFON	DNI I GODZINY DOSTĘPNOŚ CI	WWW E-MAIL	ODBIORC Y	WARUNKI DODATKO WE/ ODPŁATN OŚĆ
1. Polityka prorodzinna	Karta Dużej Rodziny	Urząd Gminy w Sokołach wydawca kart - Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokołach ul. Rynek Mickiewicza 10	86 476-30- 10 660-463- 297	Pon..-piątek 7.30-15.30	ops@sokoly.pl	Rodziny z minimum 3 dzieci	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia do OPS
2. Wspieranie rodziny 4. Pomoc społeczna	Praca socjalna Dożywianie Bieżące informacje pomocowe	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokołach ul. Rynek Mickiewicza 10	86 476-30- 10 660-463- 297	Pon.-piątek 7.30-15.30	ops@sokoly.pl	Dorośli	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia do OPS
2. Wspieranie rodziny	Usługi psychologa – diagnoza i konsultacje psychologiczne	Punkt Konsultacyjny przy Urzędzie Gminy w Sokołach ul. Rynek Mickiewicza 10	<u>86 476 30</u> <u>10</u>	Każda druga środa miesiąca w godz. od 12:00 do 16:00	<u>sekretariat@sok</u> <u>oly.pl</u>	Rodziny, dorośli	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia

2. Wsparanie rodziny 4. Pomoc społeczna	Pomoc, poradnictwo, osobom z problemem przemocy domowej	Zespół Interdyscyplinarny Gminy Sokółki przy Urzędzie Gminy w Sokółkach ul. Rynek Mickiewicza 10	86 476-30-10	Pon.-piątek 7.30-15.30	ops@sokoly.p	Osoby i rodziny doznające przemocy lub zagrożone przemocą	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia telefonicznego lub osobistego
2. Wsparanie rodziny 3. System pieczy zastępczej	Pomoc, poradnictwo, osobom z problemem przemocy domowej Grupy korekcyjno-konsultacyjne Szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze Usługi koordynatora rodziny dla rodziców zastępczych	PCPR w Wysokiem Mazowieckiem ul. Mickiewicza 1	86 306 72 08	Pon.-piątek 7.30-15.30	pcpr@wyoskie mazowieckie.pl	Osoby i rodziny w kryzysie, doznające przemocy lub zagrożone przemocą, rodziny zastępcze	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia telefonicznego lub osobistego
2. Wsparanie rodziny 3. System pieczy zastępczej	Usługi psychologa i radcy prawnego	Punkt Konsultacyjny PCPR w Wysokiem Mazowieckiem	86 306 72 08	Pon.-piątek 7.30-15.30	pcpr@wyoskie mazowieckie.pl	Osoby i rodziny w kryzysie,	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia

		ul. Mickiewicza 1					telefonicznego lub osobistego
4. Pomoc społeczna	Pomoc żywnościowa	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży, ul. Gen. Władysława Sikorskiego 222, 18-400 Łomża	86 2182328	Kontakt telefoniczny	http://www.pkpslomza.pl/	Dorośli, rodziny	Żywność osobom zakwalifikowanym - dystrybucja artykułów żywnościowych uzależniona od dostaw poszczególnych artykułów wydawana w siedzibie Ośrodka, wymaga kwalifikacji i skierowania z OPS
4. Pomoc społeczna 6. Wspieranie osób niepełnosprawnych	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	Ośrodek Pomocy Społecznej w Sokolach ul. Rynek Mickiewicza 10	86 476-30-10 660-463-297	Pon.-piątek 7.30-15.30	ops@sokoly.pl	Rodziny z dziećmi z niepełnoprawnościami	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia telefonicznego lub osobistego do OPS

<p>4. Pomoc społeczna 6. Wsparanie osób niepełnosprawnych</p>	<p>Asystent osobisty osób z niepełnosprawnością</p>	<p>Realizator usług: PCPR w Wysokiem Mazowieckiem ul. Mickiewicza 1, - zgłoszenia do OPS w Sokołach</p>	<p>PCPR: 86 306 72 08</p>	<p>Pon.-piątek 7.30-15.30</p>	<p>pcpr@wyoskie mazowieckie.pl</p>	<p>Dorośle osoby z niepełnosprawnością</p>	<p>Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia telefonicznego lub osobistego do OPS, lub PCPR wymaga kwalifikacji i skierowania z OPS</p>
<p>4. Pomoc społeczna</p>	<p>Usługi całodobowego pobytu i wyżywienia dla osób dorosłych, bezdomnych</p>	<p>Realizator usługi Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „Markot” z siedzibą w Ożarowie Mazowieckim prowadzące Schronisko dla bezdomnych w miejscowości Kalinowo Czosnowo gmina Wysokie Mazowieckie zgłoszenia do OPS w Sokołach</p>	<p>OPS w Sokołach: 86 476-30-10 660-463-297</p>	<p>Pon.-piątek 7.30-15.30</p>	<p>ops@sokoly.pl</p>	<p>Dorośli bezdomni</p>	<p>Częściowo odpłatne, wymaga zgłoszenia telefonicznego lub osobistego do OPS, wymaga skierowania</p>

5. Promocja i ochrona zdrowia	Konsultacje w zakresie: uzależnień, przemocy w rodzinie, osobom współuzależnionym, członkom rodziny	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Gminy w Sokołach ul. Rynek Mickiewicza 10	86 476-30-10 660-463-297	Pon.-piątek 7.30-15.30	ops@sokoly.pl sekretariat@sokoly.pl	Osoby uzależnione, ich rodziny	Nieodpłatne, wymaga zgłoszenia telefonicznego lub osobistego
5. Promocja i ochrona zdrowia	Konsultacje i diagnozy lekarza rodzinnego, lekarza pediatrii opieka pielęgniarska	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej CERES Wspólna 1 18-218 Sokoły	<u>885 556 561</u>	Pon.-piątek 7.45-18.00	brak	Osoby potrzebujące konsultacji	Nieodpłatnie, w ramach NFZ
5. Promocja i ochrona zdrowia	Diagnostyka i leczenie stomatologiczne	Niepubliczny Stomatologiczny Zakład Opieki Zdrowotnej "KAREDENT" s.c.	85 87 55 345	PN 08:30-14:30 WT 08:30-11:30 CZ 12:00-18:00	info@karedent.pl ↓	Osoby potrzebujące konsultacji	Nieodpłatnie, w ramach NFZ Odpłatnie prywatnie
5. Promocja i ochrona zdrowia	Diagnostyka i konsultacje psychologiczne oraz psychoterapeutyczne	Poradnia Zdrowia Psychicznego ul. Szpitalna 16 18-200 Wysokie Mazowieckie	862194413	Wg wizyt 8.00-18.00	brak	Osoby potrzebujące konsultacji	Nieodpłatnie, w ramach NFZ Odpłatnie prywatnie

5. Promocja i ochrona zdrowia	Diagnostyka i konsultacje psychologiczne i psychoterapeutyczne, terapia domowa - środowiskowa	Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży w Wysokiem Mazowieckiem ul. Rynek Piłsudskiego 23	86 217 32 40 lub 510 117 807	poniedziałek, 12.00-20.00, wtorek, 10.00-20.00, środa, 8.00-20.00, czwartek, 8.00-20.00, piątek, 10.00-20.00	brak	Dzieci 2,5-19 lat i rodzice/opiekunowie	Nieodpłatnie, w ramach NFZ Odpłatnie prywatnie
6. Wspieranie osób niepełnosprawnych	Zatrudnienie dla osób z niepełnosprawnościami, rehabilitacja społeczna i zdrowotna	Zakład Aktywności Zawodowej Krzyżewo 30 18-2180 Sokoły	86 306 72 08	Pon.-piątek 8.00-16.00	sekretariat@pcp rwysokiemazowieckie.pl	Osoby, które mają znaczny albo umiarkowany stopień niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną	34 osoby z niepełnosprawnościami, praca w pralni, przy utrzymaniu hostelu czy stajni
6. Wspieranie osób	Terapia zajęciowa, pomoc	Warsztaty Terapii Zajęciowej „Kolektyw”	86 476 12 28	Pon.-piątek 8.00-16.00	wtz2@spszansa.pl	Osoby, które mają znaczny	Nieodpłatnie, wymaga skierowania,

niepełnosprawnych	psychologiczna, rehabilitacja społeczna i zawodowa. Aktywizacja społeczna i zawodowa	Stare Racibory 4 18-218 Sokoły				albo umiarkowany stopień niepełnosprawności intelektualnej	Kontakt telefoniczny lub osobisty
6. Wsparcie osób niepełnosprawnych	Orzekanie o niepełnosprawności, poradnictwo prawne, psychologiczne i informacyjne dot. ulg, uprawnień, możliwości dofinansowania	Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności przy PCPR w Wysokiem Mazowieckiem ul. Mickiewicza 1	86 306 72 08	Pon.-piątek 7.30-15.30	pcpr@wyoskie mazowieckie.pl	Osoby niepełnosprawne, rodziny z osobą z niepełnosprawnością	Nieodpłatne, wymaga złożenia wniosku, - można za pośrednictwem OPS
7. Edukacja publiczna	Zajęcia edukacyjne szkoły podstawowej. Opieka świetlicowa. Usługi Pedagoga Pedagoga specjalnego Logopedy Psychologa	Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Sokołach ul. Kościelna 5 18-218 Sokoły	86 27 41 075 690 356 813	Godziny pracy Pon. – Piątek 8.00-16.00 zgodnie z kalendarzem roku szkolnego Godziny pracy Pon. – Piątek 7.00-16.00	spsokoly@sokol y.pl	Dzieci i ich rodzice	Nieodpłatnie

	Terapeuty pedagogicznego Opieka przedszkolna dla dzieci 3-6 lat Opieka nad dziećmi do 3 roku życia	Punkt Przedszkolny w Sokołach ul. Kościelna 5 18-218 Sokoły Klub Dziecięcy w Sokołach ul. Kościelna 5 18-218 Sokoły		zgodnie z kalendarzem roku szkolnego			Odpłatnie
7. Edukacja publiczna	Zajęcia edukacyjne szkoły podstawowej. Opieka świetlicowa. Usługi Pedagoga, Pedagoga specjalnego	Szkoła Podstawowa w Kowalewszczyźnie Kowalewszczyzna 29, 18-218 Sokoły	605 417 243	Godziny pracy Pon. – Piątek 8.00-16.00 zgodnie z kalendarzem roku szkolnego	spkowal@wp.pl	Dzieci i ich rodzice	Nieodpłatnie

7. Edukacja publiczna	Zajęcia edukacyjne i dzienna opieka nad dziećmi niepełnosprawnymi i dziećmi z zaburzeniami rozwoju, edukacja i szkolenia dla rodziców	Sokolskie Stowarzyszenie Rozwoju prowadzi: Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy Niepubliczną Szkołę Przystosowaną do Pracy Perki Karpie 1 18-218 Sokoły	798970043	Pon.-piątek 7.30 – 15.30 zgodnie z kalendarzem roku szkolnego	orew.perkikarpie@wp.pl	Placówka oświatowa dla dzieci i młodzieży od 0 roku życia do 25 roku życia	Nieodpłatnie, obowiązują zapisy
7. Edukacja publiczna	Diagnozowanie logopedyczne, pedagogiczne, psychologiczne. Zajęcia diagnozujące zainteresowania zawodowe uczniów. Indywidualna i grupowa terapia pedagogiczna oraz zaburzeń integracji sensorycznej.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Wysokiem Mazowieckiem ul. Mickiewicza 1b	86 275 25 52 695-998-244	Pon. - piątek 8.00-16.00 Umówiony telefonicznie termin w godzinach pracy placówki	wmppp(at)op.pl	Dzieci i młodzież ucząca się, ich rodzice i opiekunowie	Umówiony telefonicznie termin

8.Przeciwdziała nie bezrobociu	1. Pomoc w poszukiwaniu pracy 2. Pośrednictwo pracy 3. Poradnictwo zawodowe 4.Szkolenia i dofinansowania do kursów 5.Informacje potrzebne osobie niepełnosprawne j bezrobotnej- możliwości uzyskania pomocy, oferty pracy	Powiatowy Urząd Pracy ul. 1 Maja 8, 18-200 Wysokie Mazowieckie	86 275 86 12	Pon. - Piątek 8.00-16.00	bilo@praca.gov. pl	Dorośli	Umówiony termin
9. Kultura	Wypożyczanie książek	Centrum Kulturalno- Biblioteczne w Sokołach ul. Kolejowa 3 18-218 Sokoly	86 4765734	Pon.-piątek 8.00-20.00	<u>pbsokoly@wp.p</u> l	Dzieci, młodzież, dorośli, seniorzy	Nieodpłatnie
9. Kultura	Zajęcia plastyczne, zajęcia światlicowe, zajęcia teatralne, pracownia komputerowa, Klub Książki,	Centrum Kulturalno- Biblioteczne w Sokołach ul. Kolejowa 3 18-218 Sokoly	86 4763178 519150180	Pon.-piątek 8.00-20.00 (wg godzin zajęć)	<u>kultura@sokoly.</u> pl	Dzieci i młodzież szkolna, dorośli, seniorzy	Nieodpłatnie/ odpłatnie

	Zespół Harmonica oraz zespoły dziecięco-młodzieżowe						
9. Kultura	Organizacja czasu wolnego dla seniorów - 60plus Warsztaty, szkolenia	Sokolski Klub Seniora przy CKB ul. Kolejowa 3 18-218 Sokoły	86 4763178 519150180	Wg godzin zajęć	kultura@sokoly.pl	Seniorzy	Wg Regulaminu Klubu, należy złożyć deklarację
10. Kultura fizyczna i turystyka	Zajęcia sportowe	Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Sokołach ul. Kościelna 5 18-218 Sokoły	86 27 41 075 690 356 813	Wg umówionych zajęć	spsokoly@sokoly.pl	Dzieci, młodzież, osoby dorosłe	Nieodpłatnie/odpłatnie
10. Kultura fizyczna i turystyka	Zajęcia sportowe – piłka nożna	Sokolski Klub Sportowy	brak	Wg umówionych treningów	brak	Dzieci, młodzież, dorośli	Nieodpłatnie
11. Pobudzenie aktywności obywatelskiej	Organizacja czasu wolnego dla dorosłych wg zapotrzebowania	Koła Gospodyń Wiejskich 1/ Koło Gospodyń Wiejskich	brak	Wg ustalonych warsztatów i zajęć w kołach	brak	Dorośli Młodzież Dzieci	Nieodpłatnie

	Organizowanie społeczności lokalnej	„Narwiański Babiniec” 2/ Koło Gospodyń Wiejskich „Bruszewiaczy”					
--	--	--	--	--	--	--	--

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Sokoły jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy. Szczegółowe dane z przeprowadzonej diagnozy zostały zamieszczone w raporcie „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Sokoły”.

Podstawowe problemy społeczne w opinii pełnoletnich mieszkańców

---

Badania miały charakter ankiety i obejmowały mieszkańców gminy Sokoły, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie. W badaniu wzięło udział łącznie 140 osób.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z uzależnieniami,
- społeczne zaangażowanie mieszkańców gminy,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób starszych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z zaangażowaniem władz lokalnych w rozwiązywanie problemów,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,
- wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną.

➤ Wyniki badań:

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców:

- ✓ Mieszkańcy Gminy Sokoły najistotniejszy problem w ich środowisku lokalnym uznali alkoholizm. Z kolei jako najmniej istotny problem badani wskazali bezdomność.

Aktywność społeczna mieszkańców:

- ✓ Mieszkańcy Gminy Sokoły zostali zapytani o to, jak oceniają współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. 43% ocenia tę współpracę przeciętnie, a łącznie 38% dobrze i bardzo dobrze. Z kolei 5% wskazało, że współpraca ta przebiega źle. Pozostałe 15% nie ma zdania na ten temat.

- ✓ Respondenci zostali również poproszeni o ocenę wywiązywania się z działań na rzecz społeczności lokalnej poszczególnych instytucji/ władz samorządowych. Wyniki wskazują, że mieszkańcy w większości są umiarkowanie zadowoleni z tego, w jaki sposób pracownicy instytucji samorządowych sprawują swoje obowiązki.
- ✓ Kolejno, mieszkańcy zostali zapytani o to, czy w ostatnim roku uczestniczyli w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie Gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe). Większość badanych wskazała odpowiedź twierdzącą (71%). Aczkolwiek, ci respondenci, którzy nie uczestniczyli w takich wydarzeniach, wskazywali najczęściej, że nie mieli na to czasu (55%), czy też nie byli tym zainteresowani (30%). Mniejszy odsetek ankietowanych wskazał, że nie brał w nich udziału, ponieważ nie było takiej oferty (15%), nie wiedzieli o tych wydarzeniach/ nie było o nich informacji (10%) oraz nie mieli możliwości dojazdu (10%) . Na podstawie tych wyników należy stwierdzić, że mieszkańcy gminy Sokoły są aktywną społecznością.
- ✓ Nieco ponad połowa mieszkańców- 56% uważa, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana. Przeciwnego zdania jest 44% badanych. Zdaniem ankietowanych większej uwagi ze strony władz wymaga opieka zdrowotna (58%). Nieco mniejszy odsetek badanych wskazał na transport osobowy (39%), opiekę społeczną (32%), ofertę edukacyjną (26%) oraz profilaktykę uzależnień (26%). Natomiast najmniej ankietowanych wskazało, że uwagi wymaga mieszkalnictwo (19%) oraz handel i usługi (10%).
- ✓ 61% mieszkańców utrzymuje poprawne relacje z najbliższymi sąsiadami, a 33% oceniło je jako bardzo dobre. Pozostałe 6% respondentów wskazało, że nie utrzymuje żadnych relacji z najbliższymi sąsiadami.

Poczucie bezpieczeństwa:

- ✓ Zdecydowana większość mieszkańców gminy Sokoły- 80% czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. Z kolei 6% wskazało na brak poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy. Pozostałe 14% nie potrafiło tego określić.

Uzależnienia:

- ✓ W pierwszej kolejności badanych poproszono o ocenę występowania uzależnień od substancji. Jako najczęściej występujące w środowisku lokalnym mieszkańcy wskazali uzależnienie od alkoholu.

- ✓ Mieszkańcy Gminy Sokoły zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne. Zdecydowana większość respondentów- 90% dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazywali najczęściej na potrzebę prowadzenia warsztatów profilaktycznych dla uczniów (30%) oraz udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (29%). Mniejsze odsetki ankietowanych zaznaczyły prowadzenie otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (19%), pomoc w integracji dzieci po okresie izolacji spowodowanym pandemią (11%), a także organizowanie ogólnopolskich kampanii profilaktycznych (10%).

Przemoc domowa

- ✓ 27% badanych wskazało, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy domowej. Ponadto, 47% podejrzewa, że osoby, które znają mogą osobami doznającymi przemocy domowej. Należy pamiętać, że przemoc domowa jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób, które jej doznaje, nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.
- ✓ Połowa respondentów wie, do jakich instytucji może zgłosić się osoba doznająca przemocy. Badani wskazywali najczęściej Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Policję.

Wpływ pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną mieszkańców

- ✓ W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali zapytani o to, czy zmienił się ich nastrój w wyniku izolacji społecznej spowodowanej pandemią COVID-19. Łącznie 41% respondentów zaobserwowało zmiany w swoim nastroju, z czego 37% wskazuje na jego pogorszenie, a 4% na poprawę.
- ✓ Następnie zapytano mieszkańców czy zaobserwowali jakieś zmiany w zachowaniu swoich dzieci, odkąd wybuchła pandemia COVID-19. Wyniki wskazują, że część respondentów zaobserwowała negatywne zmiany w ich zachowaniu- 24% wskazało, że dziecko stało się bardziej apatyczne i wycofane, a 10% zaznaczyło, że dziecko stało się bardziej agresywne. Poza tym, 30% nie zaobserwowało żadnych zmian w zachowaniu swojego dziecka. Tylko 1% ankietowanych zauważył pozytywne zmiany w zachowaniu potomstwa- dziecko stało się bardziej radosne.

Osoby starsze

- ✓ W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali poproszeni o ogólną ocenę sytuacji seniorów w gminie. W subiektywnej ocenie 44% badanych sytuacja ta jest dobra, 7% uważa, że jest zła, a 49% nie ma zdania w tej kwestii.
- ✓ Następnie zapytano mieszkańców o to, czy ich zdaniem oferta działań skierowanych do seniorów na terenie gminy jest wystarczająca. Zdecydowana większość- 89% ankietowanych wskazało na odpowiedź twierdzącą. Jednakże 11% badanych uważa, że oferta ta jest niewystarczająca i brakuje dodatkowych zajęć wspomagających utrzymanie dobrej kondycji umysłu oraz fizyczności; sformalizowanych struktur, polityki senioralnej, zajęć rozwijających; pieniędzy; seniorzy mają trudny dostęp do publicznej sieci transportu.

Niepełnosprawność

- ✓ Respondenci zostali zapytani, czy w ich opinii osoby niepełnosprawne są przez mieszkańców gminy akceptowane. Zdaniem 76% badanych osoby niepełnosprawne nie są wykluczone społecznie w środowisku lokalnym. Natomiast 6% mieszkańców wskazało, że osoby te nie są akceptowane. Pozostałe 19% nie ma zdania na ten temat.
- ✓ Kolejno badani mieli wskazać, czy ich zdaniem osoba niepełnosprawna może uzyskać na terenie gminy zatrudnienie. Tylko 23% mieszkańców wskazało odpowiedź twierdzącą. Nieco ponad połowa badanych- 52% zaznaczyło odpowiedź przeczącą, z czego 36% odpowiedziało, że nie ma ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, a 16%, że pracodawcy nie chcą zatrudniać tych osób. Pozostałe 26% nie ma zdania na ten temat.

Opieka zdrowotna

- ✓ W subiektywnej ocenie łącznie 19% badanych stan opieki zdrowotnej na terenie gminy Sokoły funkcjonuje bardzo dobrze lub raczej dobrze, a aż 41% ankietowanych odpowiedziało, że funkcjonuje on raczej źle i bardzo źle. Mieszkańcy, którzy ocenili stan opieki zdrowotnej jako nieodpowiedni, wskazywali najczęściej na brak lekarzy specjalistów, długie terminy oczekiwania na wizytę lekarską oraz niewykształcony personel. Pozostałe 35% respondentów nie ma zdania w tej kwestii.

Polityka mieszkaniowa

- ✓ Jedynie 13% badanych oceniło politykę mieszkaniową terenie gminy Sokoły funkcjonuje jako raczej dobrą, a 32% ankietowanych odpowiedziało, że jest ona prowadzona raczej źle i bardzo źle. Mieszkańcy, którzy ocenili politykę mieszkaniową

gminy jako niewłaściwą, wskazywali najczęściej na brak mieszkań socjalnych oraz brak mieszkań do wynajęcia. Pozostałe 55% respondentów nie ma zdania w tej kwestii.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej

Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie gminy są właśnie pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej. W badaniu wzięło udział 5 pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokołach.

- Wyniki badań:
- ✓ Najistotniejszymi zdaniem pracowników OPS problemami występującymi w lokalnym środowisku są uzależnienie od alkoholu oraz bezrobocie. Z kolei za najmniej istotne problemy ta grupa respondentów uznała bezdomność, brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy oraz trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.
- ✓ Pracownicy OPS zostali zapytani o to, jakie wsparcie jest ich zdaniem najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy. Było to pytanie otwarte, w którym badani mieli podać swoje propozycje. Pracownicy OPS wskazywali na terapię uzależnień; usługi asystenta rodziny, wsparcie i poradnictwo psychologiczne i rodzinne (m.in. psycholog, terapeuta rodzin, psychoterapeuta, itp.); usługi asystenta osoby niepełnosprawnej i opiekę wytchnieniową; walkę z alkoholizmem, wsparcie starszych osób, zajęcia w szkole.
- ✓ Pracowników pomocy społecznej zapytano także o to, czy ich zdaniem instytucja, w której pracują pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. 29% respondentów odpowiedziało, że zgadza się z tym w pełni, a 43%, że zgadza się częściowo. Pozostałe 29% nie ma zdania na ten temat.
- ✓ 57% badanych odczuwa symptomy wypalenia zawodowego.
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań, 85% respondentów zdecydowanie lub częściowo zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Nie należy jednak bagatelizować, że w opinii 14% ankietowanych władze gminy są o nich źle poinformowane.
- ✓ Tylko 43% ankietowanych uważa, że władze gminy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez OPS problemom.
- ✓ 57% badanych uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana. Przeciwnego zdania jest 43% respondentów. Zdaniem pracowników OPS większej uwagi wymaga opieka zdrowotna (71%) oraz profilaktyka uzależnień (43%).

Mniejsze odsetki badanych wskazały na transport osobowy (29%), mieszkalnictwo (29%) oraz opiekę społeczną (14%).

- ✓ Pracownicy OPS zostali również zapytani czy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Jak wynika z przeprowadzonego badania, wszyscy respondenci dostrzegają taką potrzebę. Pracownicy OPS wskazywali najczęściej na potrzebę udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (43%). Oprócz tego ankietowani zaznaczali otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień (29%), a także warsztaty profilaktyczne dla uczniów (29%).

Dzieci i młodzież szkolna

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 i 7-8 ze szkół podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych Gminie Sokoły. Łącznie w badaniu wzięło udział 108 uczniów. Zbyt niska liczebność uczniów ze szkół ponadpodstawowych nie pozwala na rzetelne dokonanie diagnozy, dlatego też wyniki badań dotyczące tej grupy ankietowanych zostały pominięte.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- ✓ diagnoza uzależnień behawioralnych;
- ✓ rozpoznanie nasilenia zjawiska przemocy rówieśniczej oraz przemocy w rodzinie;
- ✓ analiza form spędzania czasu wolnego.

➤ Wyniki badań:

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami:

- ✓ Uczniowie w gminie Sokoły deklarują w większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 97%; SP 7-8: łącznie 98%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.
- ✓ Relatywnie wysoki odsetek badanych ocenia relacje z nauczycielami jako bardzo dobre i dobre: SP 4-6: łącznie 85%; SP 7-8: łącznie 56%.
- ✓ Ankietowani relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze- SP 4-6: łącznie 96%; SP 7-8: łącznie 93%.

- ✓ Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w gminie Sokoły, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Substancje psychoaktywne: Alkohol

- ✓ W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. 10% uczniów klas 4-6 i 37% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.
- ✓ Następnie badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/ koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie z klas 4-6 wskazywali najczęściej na imprezy/ dyskoteki (SP 4-6- 67%, SP 7-8- 19%), a uczniowie z klas 7-8, że na świeżym powietrzu (SP 7-8- 56%).
- ✓ Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol respondenci ze szkół podstawowych wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6- 38%, SP 7-8- 49%).
- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań inicjację alkoholową ma za sobą 5% uczniów klas 4-6 oraz 9% uczniów klas 7-8, z czego 5% uczniów klas 7-8 przyznaje, że spożywa alkohol rzadziej niż raz w miesiącu, a 5% uczniów klas 4-6 i 5% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że spożywa alkohol co najmniej raz w tygodniu. Wraz z wiekiem rośnie odsetek uczniów mających za sobą inicjację alkoholową.
- ✓ Następnie zapytano uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie z klas 4-6 najczęściej sięgają po wódkę (SP 4-6- 5%, SP 7-8 – 12%). Z kolei uczniowie z klas 7-8 zazwyczaj wybierają piwo (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 19%).
- ✓ 61% uczniów klas 4-6 oraz 74% uczniów klas 7-8 ma świadomość tego, że każdy może uzależnić się od alkoholu. Poza tym, 61% młodszych i 49% starszych badanych wie, że piwo to także alkohol. Dodatkowo, niektórzy badani wskazali, że w ich mieście są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu (SP 4-6- 11%, SP 7-8- 9%).

Substancje uzależniające: papierosy

- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań, 18% młodszych i 63% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy. Poza tym, 44% uczniów klas 4-6 i 9% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą papierosów. Pozostali badani nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy- SP 4-6- 38%, SP 7-8- 28%.

- ✓ Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. Inicjację nikotynową ma za sobą 7% uczniów klas 4-6, z czego 5% spróbowało papierosa tylko raz, a 2% pali papierosy regularnie. Jeżeli chodzi o starszych uczniów ze szkół podstawowych, to inicjację nikotynową ma za sobą 21%, z czego 9% spróbowało papierosów tylko raz, 5% pali papierosy regularnie, a 7% pali papierosy od czasu do czasu. Niepokojące są również ilości wypalanych papierosów przez uczniów- 25% uczniów klas 4-6, którzy mają za sobą inicjację nikotynową przyznało, że pali więcej niż 20 papierosów dziennie- może to świadczyć o uzależnieniu od nikotyny. Badani ze szkół podstawowych zaznaczali jednak często, że to pytanie ich nie dotyczy, co oznacza, że nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni: SP 4-6- 50%, SP 7-8- 67%.
- ✓ Zapytani o przyczyny sięgania po wyroby nikotynowe, uczniowie z klas 4-6 odpowiadali najczęściej, że zapalili pierwszego papierosa za namową znajomych (SP 4-6- 50%; SP 7-8- 11%), zaś uczniowie z klas 7-8 wskazywali głównie, że była to chęć spróbowania czegoś nowego (SP 7-8- 44%).

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

- ✓ Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków- 7% uczniów klas 4-6 oraz 16% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.
- ✓ W kolejnym pytaniu 7% uczniów klas 4-6 oraz 2% uczniów klas 7-8 przyznało, że ma za sobą inicjację narkotykową.
- ✓ Jeżeli chodzi o źródło pozyskiwania substancji psychoaktywnych to uczniowie z klas 4-6 wskazywali, że dostali je od obcej osoby (SP 4-6- 25%) oraz dostali je od kolegi/ koleżanki (SP 4-6- 25%). Z kolei wszyscy uczniowie z klas 7-8 zaznaczyli, że to pytanie ich nie dotyczy.
- ✓ Jeśli zaś chodzi o miejsce, w którym badani zażywali narkotyki/ dopalacze, uczniowie z klas 4-6 zaznaczali najczęściej, że przyjmowali je na terenie szkoły (SP 4-6- 25%) oraz w innym miejscu niż wymienione w ankiecie (SP 4-6- 25%). Z kolei uczniowie z klas 7-8 wskazywali, że zażywali je pod sklepem (SP 7-8- 100%).
- ✓ Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby w ich miejscowości łatwe/trudne (SP 4-6 – 74%; SP 7-8 – 77%). Jednakże, 2% uczniów klas 4-6 twierdzi, że byłoby to łatwe, a 25% uczniów klas 4-6 oraz 23% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że byłoby to trudne.

- ✓ Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6- 95%, SP 7-8- 84%). Aczkolwiek część uczniów zna miejsca w gminie Sokoły, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Ankietowani wskazywali, że można je kupić na osiedlu (SP 7-8- 5%), w szkole i w okolicy (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 5%), na dyskotece (SP 4-6- 3%, SP 7-8- 5%), na boisku sportowym (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 2%) oraz w innych miejscach niż wymienione w ankiecie (SP 4-6- 2%, SP 7-8- 7%).

Uzależnienia behawioralne

- ✓ Jeżeli chodzi o częstotliwość korzystania z komputera, to badani deklaruowali najczęściej, że spędzają przed nim do 2 godzin dziennie (SP 4-6- 31%, SP 7-8- 28%), do 4 godzin dziennie (SP 4-6- 23%, SP 7-8- 16%) lub też korzystają z niego kilka razy w tygodniu (SP 4-6- 15%, SP 7-8- 23%). Część uczniów zaznaczyło, że korzysta z komputera do 6 godzin dziennie (SP 4-6- 5%, SP 7-8- 5%), a nawet powyżej 6 godzin dziennie (SP 4-6- 10%, SP 7-8- 12%). Pozostałe 16% uczniów klas 4-6 i tyle samo-16% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że nie korzysta z komputera. Uzyskane wyniki w praktyce mogą oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla wielu uczniów jedyną formą spędzania czasu. Uczniowie, którzy korzystają z komputera powyżej 4 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.
- ✓ Uczniowie z gminy Sokoły deklaruowali najczęściej, że grają w gry komputerowe do godziny dziennie (SP 4-6- 36%, SP 7-8- 33%) czy też od 1 do 3 godzin dziennie (SP 4-6- 25%, SP 7-8- 30%). Część uczniów zaznaczyło, że gra w nie od 3 do 6 godzin dziennie (SP 4-6- 15%, SP 7-8- 7%), a nawet powyżej 6 godzin dziennie (SP 4-6- 5%, SP 7-8- 5%). Pozostałe 20% uczniów klas 4-6 i 33% uczniów klas 7-8 zaznaczyło, że nie gra w gry komputerowe.
- ✓ Uczniowie ze szkół podstawowych wskazywali najczęściej, że korzystają z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie (SP 4-6- 46%, SP 7-8- 51%). Kolejno ankietowani korzystają z niego do godziny dziennie (SP 4-6- 20%, SP 7-8- 14%). Część uczniów zaznaczyło, że korzysta z telefonu komórkowego od 4 do 5 godzin dziennie (SP 4-6- 18%, SP 7-8- 14%), a nawet powyżej 5 godzin dziennie (SP 4-6- 13%, SP 7-8- 14%). Pozostałe 3% uczniów klas 4-6 i 7% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że nie używa telefonu komórkowego. Korzystając z telefonu komórkowego uczniowie poświęcają spędzony przed nim czas oglądając filmiki i śmieszne obrazki (SP 4-6- 28%, SP 7-8- 21%), na czatach, portalach społecznościowych (SP 4-6- 18%, SP 7-8- 30%),

korzystając z aplikacji (SP 4-6- 11%, SP 7-8- 16%). Poza tym ankietowani wskazywali na słuchanie muzyki (SP 4-6- 21%, SP 7-8- 16%), przeglądanie ciekawych stron w Internecie (SP 4-6- 3%, SP 7-8- 7%) oraz czytanie ebooków (SP 4-6- 3%, SP 7-8- 2%).

- ✓ Łącznie 79% uczniów klas 4-6, a także 74% uczniów klas 7-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałyby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 13%; SP 7-8 – 14%). Jednocześnie 8% uczniów klas 4-6 oraz 12% uczniów klas 7-8 stwierdziło, że dostęp do Internetu jest dla nich na tyle istotny, że brak takiej możliwości odczuliby bardzo negatywnie.
- ✓ 23% młodszych oraz 40% starszych uczniów ze szkół podstawowych doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Uczniowie również często otrzymywali wiadomości z obelgami i przezwiskami (SP 4-6– 18%; SP 7-8- 40%), a nawet z groźbami i szantażem (SP 4-6– 11%; SP 7-8- 16%). Padali też ofiarami udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie (SP 4-6– 20%; SP 7-8- 30%), włamania na konto na portalu społecznościowym (SP 4-6– 8%; SP 7-8- 19%), umieszczania filmików lub zdjęć w sieci, które ośmieszały ich lub ich znajomych ze szkoły (SP 4-6– 11%; SP 7-8- 12%) oraz podszywania się po nich lub pod ich znajomych ze szkoły (SP 4-6– 10%; SP 7-8- 7%).
- ✓ Uczniowie z gminy Sokoły w większości nie mają doświadczeń związanych z grami internetowymi na pieniądze. Jednakże, 18% uczniów klas 4-6 oraz 23% uczniów klas 7-8 przyznało, że grało w tego rodzaju gry, z czego 10% młodszych i 14% starszych uczniów grało już w gry internetowe na pieniądze kilka i więcej razy.
- ✓ Badani zostali także poproszeni o ocenę powszechności występowania niektórych uzależnień behawioralnych w ich otoczeniu. Za najbardziej powszechne uczniowie ze szkół podstawowych uznali uzależnienie od Internetu (SP 4-6- 43%; SP 7-8- 58%;) oraz uzależnienie od smartfona (SP 4-6- 43%; SP 7-8- 67%). Natomiast jako najrzadziej występujące uzależnienie behawioralne badani ocenili uzależnienie od hazardu (SP 4-6- 92%; SP 7-8- 89%).

Napoje energetyczne

- ✓ W pierwszym pytaniu w tym obszarze zapytano uczniów czy ich zdaniem napoje energetyczne są zdrowe- 8% badanych z klas 4-6, a także 26% badanych z klas 7-8

wskazało odpowiedź twierdzącą. Oznacza to, że te odsetki badanych nie mają świadomości odnośnie szkodliwego wpływu tego typu napojów na zdrowie.

- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań po napoje energetyczne sięga 21% uczniów klas 4-6 oraz 51% uczniów klas 7-8. Większość uczniów, którzy piją napoje energetyczne, sięga po nie raz miesiącu (SP 4-6 –62%; SP 7-8 – 41%). Niepokojące jest, że 23% uczniów klas 4-6 i tyle samo- 23% uczniów klas 7-8, którzy piją napoje energetyczne, sięga po nie raz w tygodniu. Co więcej, część uczniów sięga po nie już 2-3 razy w tygodniu (SP 7-8- 14%), 3-5 razy w tygodniu (SP 7-8- 5%) lub nawet codziennie (SP 4-6- 15%; SP 7-8- 18%).

Doświadczenie przemocy

- ✓ Jak wynika z przeprowadzonych badań część uczniów doświadcza przemocy w szkole ze strony rówieśników. Jeżeli chodzi, o młodszych uczniów, to 56% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy rówieśniczej w szkole, 20% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 16% z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 13% doświadczyło innych niż wskazane form przemocy. W przypadku starszych uczniów, 49% z nich nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole ze strony innych uczniów, 26% z nich doświadczyło przemocy fizycznej, 21% przemocy psychicznej, a 16% innej formy przemocy. Uzyskane wyniki wskazują, że pewien odsetek uczniów doświadcza ze strony swoich kolegów i koleżanek w szkole zarówno przemocy fizycznej, jak i psychicznej.
- ✓ W kolejnym pytaniu 67% uczniów klas 4-6 i 53% uczniów klas 7-8 deklaruje, że nie są ofiarami przemocy ze strony innych uczniów. Część uczniów przyznaje, że kilka razy w roku (SP 4-6 – 11%; SP 7-8 – 12%) oraz kilka razy w miesiącu (SP 4-6 – 8%; SP 7-8- 5%) doświadcza w szkole przemocy ze strony swoich kolegów lub koleżanek. Niektórzy uczniowie deklarują, że doświadczają przemocy rówieśniczej w szkole kilka razy w tygodniu (SP 4-6 – 5%; SP 7-8– 7%) lub nawet codziennie (SP 4-6- 8%; SP 7-8- 23%).
- ✓ Następnie zapytano ankietowanych o to, czy doświadczają przemocy w domu. Badania wskazują, że 13% uczniów klas 4-6, a także 19% uczniów klas 7-8 doświadczyło przemocy domowej.
- ✓ Badanych uczniów zapytano również o to, czy w domach spotyka ich agresja słowna. 23% uczniów klas 4-6 oraz 40% uczniów klas 7-8 wskazało, że takie sytuacje mają miejsce. Wśród reakcji na agresję słowną uczniowie wymieniali najczęściej: „nie reaguję”, „płaczę”, „odwdzięczam się tym samym”, „jest mi przykro”,

„wyzywam”, „kłócę się”. Badani stosują zatem różne sposoby radzenia sobie z agresją słowną, aczkolwiek nie zawsze są konstruktywne.

Czas wolny

- ✓ Uczniowie z klas 4-6 i uczniowie z klas 7-8 najczęściej spędzają czas wolny z rodziną (SP 4-6: 46%, SP 7-8: 33%). Część uczniów spędza ten czas ze znajomymi z klasy/szkoły (SP 4-6: 33%, SP 7-8: 28%), w samotności (SP 4-6: 10%, SP 7-8: 21%), ze znajomymi spoza klasy/szkoły (SP 4-6 – 3%; SP 7-8– 12%) oraz z innymi osobami niż wymienione w ankiecie (SP 4-6 – 8%; SP 7-8– 7%).
- ✓ 38% najmłodszych i 44% starszych badanych uczniów uważa, że w okolicy jest dużo fajnych propozycji spędzania czasu wolnego. Jednakże 20% uczniów klas 4-6, a także 30% uczniów klas 7-8 uważa, że w okolicy powinno być więcej obiektów sportowych, a 8% uczniów klas 4-6 i 12% uczniów klas 7-8 przyznaje, że mogłoby być więcej terenów zielonych. Z kolei 11% młodszych oraz 9% starszych badanych uczniów wskazuje, że powinno być więcej miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży. Natomiast 7% uczniów klas 4-6 i 2% uczniów klas 7-8 wskazuje, że brakuje organizacji młodzieżowych oraz propozycji wolontariatów. Uczniowie mieli również możliwość przedstawienia swoich propozycji. Najczęściej wskazywali, że w okolicy brakuje placów zabaw, galerii handlowych, kina, boisk, skate parków.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana Strategia.

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a mieszkańcy zostaną zaktywizowani do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej. Na podstawie dostępnych danych prognozuje się następujący rozwój sytuacji społecznej w gminie Sokoły:

- dalszy spadek przyrostu naturalnego jak i utrzymywanie się ujemnego salda migracyjnego;

- zwiększanie grupy osób powyżej sześćdziesiątego roku życia, co będzie miało wpływ na politykę w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej;
- wzrost zapotrzebowania na specjalistyczną opiekę geriatryczną;
- potrzebę tworzenia warunków sprzyjających funkcjonowaniu rodzin wielodzietnych;
- potrzebę wsparcia rodzin z dysfunkcjami przez asystenta rodziny;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- zwiększenie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci i młodzieży, zwłaszcza tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- dalsze pogłębianie się problemów w środowisku dzieci i młodzieży- pojawianie się nowych zagrożeń;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych, a także specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- utrzymywanie się występowania zjawiska przemocy domowej i potrzebę jego minimalizacji;
- potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jej przeciwdziałania;
- utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- potrzebę wzmocnienia kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie;
- utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- aktywizację społeczności lokalnych i rozwijanie ekonomii społecznej.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S” – siły, atuty, mocne strony),
- weaknesses („W” – słabości, słabe strony),
- opportunities („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla gminy Sokoły przedstawia tabela 14.

Tabela 14. Analiza SWOT.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne istniejących problemów społecznych w gminie, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych oraz stowarzyszeń z instytucjami samorządu gminnego, • spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej; • aktywność organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy, • regularna organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych, • dobry dostęp do edukacji podstawowej, opieki przedszkolnej, • modernizacja bazy oświatowej, • funkcjonowanie miejsca opieki dla dzieci do 3 roku życia w formie Klubu Dziecięcego,	<ul style="list-style-type: none"> • spadek liczby mieszkańców, • ujemny przyrost naturalny, • rosnący wskaźnik bezrobocia na terenie gminy, • brak asystenta rodziny, • ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, • brak mieszkań treningowych i wspomaganych, • wzrost wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”, • trudności w znalezieniu zatrudnienia przez osoby niepełnosprawne, • postawa obojętności części społeczności lokalnej wobec negatywnych zjawisk społecznych,

- aktywna działalność Centrum Kulturalno- Bibliotecznego,
- aktywna działalność Klubu Seniora,
- wykwalifikowani pracownicy OPS, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz GKRPA, stale podnoszący swoje kwalifikacje,
- realizacja specjalistycznych usług opiekuńczych,
- realizacja programów osłonowych,
- funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego,
- system stypendialny dla dzieci,
- zapewnienie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy,
- zatrudnianie wykwalifikowanej i kompetentnej kadry nauczycieli, pedagogów i specjalistów w szkole podstawowej oraz w przedszkolu,
- otwartość samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym,
- promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży (w tym liczne działania z zakresu profilaktyki uzależnień),
- wysoki poziom aktywności społecznej mieszkańców,
- działalność Centrum Integracji Społecznej,

- wzrastająca liczba rodzin wymagających wsparcia z grupy szczególnego ryzyka oraz dzieci wymagających pomocy psychologiczno – pedagogicznej,
- słabo rozwinięty system samopomocy oraz wsparcia wolontariackiego, w rozwiązywaniu problemów w obszarze pomocy społecznej,
- niska stopa życiowa części mieszkańców,
- niska atrakcyjność ofert pracy, w szczególności skierowanych do ludzi młodych,
- brak inicjatywy do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych,
- duży udział osób borykających się z problemem ubóstwa beneficjentów OPS;
- problem picia alkoholu oraz zażywania innych środków psychoaktywnych, a także palenia papierosów wśród dzieci i młodzieży,
- problem uzależnień behawioralnych zarówno wśród dorosłych, jak i dzieci i młodzieży,
- nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci i młodzież,
- niski poziom motywacji do podjęcia leczenia ze strony osób uzależnionych.

<ul style="list-style-type: none"> • korzystna atmosfera wychowawcza oraz środowisko szkolne. 	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • rozwój współpracy pracowników pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • samoorganizacja i wzrost aktywności sektora pozarządowego w aplikowaniu o środki zewnętrzne, • rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym, • edukacja kulturalna prowadzona wśród dzieci i młodzieży przez instytucje kultury, • zwiększający się poziom świadomości społecznej na temat starzenia się i zdrowego trybu życia, • postępujący rozwój nowych koncepcji walki z problemami społecznymi i metodami funkcjonowania instytucji pomocy społecznej, 	<ul style="list-style-type: none"> • wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające ze starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych i wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, • wielopropblemowość w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, pojawianie się nowych dotąd nieidentyfikowanych problemów, • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, • obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej, • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych; • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych,

- wzrost wysokości płacy minimalnej,
- szansa zasilenia budżetów NGO ze środków zewnętrznych.

- występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej,
- ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji,
- postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży,
- delegowanie coraz większej ilości zadań władzom lokalnym w nieproporcjonalnej wielkości, w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych.

CZEŚĆ PROGRAMOWA

Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Adresatem Strategii jest ogół społeczności lokalnej. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Sokoły pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2024-2034, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- wizję- jest pożądanym obrazem przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować
- misję- stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne- wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne- są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Wizja niniejszej Strategii brzmi:

Gmina Sokoły zapewnia swoim mieszkańcom bezpieczeństwo socjalne i warunki do wszechstronnego rozwoju oraz świadczy usługi społeczne podnoszące jakość życia społeczności lokalnej.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji. Misja gminy Sokoły na lata 2024-2034 brzmi:

Zapewnienie mieszkańcom gminy wysokiego poziomu życia, bezpieczeństwa socjalnego, dostępu do ochrony zdrowia, edukacji i kultury poprzez świadczenie wysokiej jakości usług społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi lokalnego kapitału gospodarczego i społecznego.

Cele i kierunki działań

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie gminy poprzez realizację celów strategicznych i operacyjnych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców.

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Sokoły na lata 2024-2034 opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych.

CEL STRATEGICZNY 1: Zmniejszenie skali ubóstwa, wzmacnianie potencjału osobistego beneficjentów pomocy społecznej, a także przeciwdziałanie bezrobociu.

Cel operacyjny nr 1: Poprawa sytuacji osób żyjących w niedostatecznych warunkach socjalnych oraz zagrożonych wykluczeniem.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Pomoc finansowa i rzeczowa oraz poradnictwo specjalistyczne dla osób i rodzin znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;
- Coroczna ocena zasobów pomocy społecznej;
- Organizacja działań mających na celu wspieranie kompetencji mieszkańców w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami;
- Realizowanie programów służących zaspokajaniu podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich (organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole, zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne, wypoczynku w czasie ferii letnich i zimowych);
- Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych, osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.
- Zapewnianie miejsca schronienia interwencyjnego dla osób bezdomnych;
- Zmniejszenie negatywnych skutków funkcjonowania osób bezdomnych w przestrzeni publicznej.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa oraz formy ich wsparcia,
- ✓ liczba dzieci z osób ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych;
- ✓ liczba dzieci z rodzin ubogich, które dożywiano w trakcie nauki w szkole;
- ✓ liczba świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów;
- ✓ liczba osób, które otrzymały mieszkanie socjalne;
- ✓ liczba osób, które otrzymały mieszkanie komunalne;
- ✓ liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia interwencyjnego;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Cel operacyjny nr 2: Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stałe monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy;
- Udostępnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Pomoc materialna osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem;
- Organizacja i finansowanie usług wspierających aktywizację zawodową;
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych;
- Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do potrzeb tej grupy;
- Wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej dla reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba bezrobotnych, w tym liczba bezrobotnych kobiet;
- ✓ liczba bezrobotnych długoterminowych;
- ✓ liczba bezrobotnych bez wykształcenia średniego;
- ✓ liczba bezrobotnych poniżej 25 r.ż.;
- ✓ liczba bezrobotnych niepełnosprawnych;
- ✓ liczba programów skierowanych do osób bezrobotnych;
- ✓ liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia;
- ✓ liczba osób bezrobotnych, które skierowano na zajęcia w Centrum Integracji Społecznej;
- ✓ liczba usług wspierających aktywizację zawodową;
- ✓ liczba podjętych działań motywujących.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, PUP.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL STRATEGICZNY 2: Zapewnienie dostępu do usług społecznych i aktywizacji seniorom, osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom długotrwale chorym.

Cel operacyjny nr 1: – Rozwój infrastruktury pomocowej skierowanej do seniorów, osób z niepełnosprawnościami oraz osobom długotrwale chorym.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością;
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych oraz wspieranie ich działalności;
- Organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów, osób z niepełnosprawnością i osób przewlekle chorych;
- Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych dla osób w wieku senioralnym, przewlekle chorych i niepełnosprawnych;
- Udzielanie wsparcia osobom spełniającym kryteria ustawowe do pobytu w mieszkaniach treningowych i wspomaganych;
- Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu gminy do środowiskowych domów samopomocy, zlokalizowanych w sąsiednich gminach i organizacja oraz zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób;
- Zapewnienie dostępności usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych;
- Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej;
- Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością, osobom przewlekle chorym i osobom starszym.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i seniorów;
- ✓ liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- ✓ liczba wolontariuszy działających na rzecz osób w wieku senioralnym, przewlekle chorych i niepełnosprawnych;

- ✓ liczba osób w wieku senioralnym, przewlekle chorych i niepełnosprawnych objętych wolontariatem;
- ✓ liczba uczestników środowiskowego domu samopomocy;
- ✓ liczba osób objętych usługami opiekuńczymi;
- ✓ liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych;
- ✓ liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi;
- ✓ liczba zrealizowanych godzin specjalistycznych usług opiekuńczych;
- ✓ liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej;
- ✓ liczba osób objętych pomocą materialną.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PCPR, Ośrodki Zdrowia.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Cel operacyjny nr 2: Wspieranie i rozwój form aktywizacji osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób długotrwale chorych oraz zwiększanie poziomu ich integracji ze społecznością lokalną.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów, osób z niepełnosprawnością oraz dotkniętych długotrwałą chorobą;
- Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej, osoby przewlekle chorej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej;
- Kontynuowanie działalności klubu seniora na terenie gminy oraz rozwijanie jego oferty;
- Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób;
- Przedsięwzięcia integracyjne o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych oraz seniorów;
- Tworzenie warunków wyrównywania szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością, tzw. edukacja włączająca.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba seniorów, osób przewlekle chorych oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach;
- ✓ liczba podjętych działań promujących;
- ✓ liczba uczestników klubu seniora;
- ✓ liczba dostępnych zajęć w klubie seniora;
- ✓ liczba zrealizowanych projektów/ programów skierowanych do seniorów, osób niepełnosprawnych oraz długotrwale chorych;
- ✓ liczba uczestników projektów/ programów skierowanych do seniorów, osób niepełnosprawnych oraz długotrwale chorych;
- ✓ liczba nowo utworzonych podmiotów ekonomii społecznej oraz liczba podjętych działań w kierunku rozwoju istniejących.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, OPS, Klub Seniora

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, PCPR.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL STRATEGICZNY 3: Zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzinom i dzieciom.

Cel operacyjny nr 1: Wspieranie rodziny we właściwym pełnieniu funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Programu Wspierania Rodziny;
- Zabezpieczenie pobytu dzieci w pieczy zastępczej;
- Inicjowanie i rozwój różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną wspieranie wypoczynku rodzinnego, organizowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, pikników rodzinnych, spektakli, wycieczek i innych działań mających na celu integrację rodzin;
- Systematyczna współpraca Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz rozwijania współpracy z rodzicami;
- Zwiększenie zakresu i liczby działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy dziecku i rodzinie;

- Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów;
- Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej, rehabilitacyjnej oraz innych form wsparcia rodzinom będącym w kryzysie;
- Szkolenia i warsztaty dla rodziców wzmacniające ich kompetencje wychowawcze;
- Wspieranie rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym niewydolnych wychowawczo;
- Zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w już funkcjonujących placówkach oraz tworzenie nowych;
- Zapewnienie rodzinom będącym w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego oraz finansowego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa;
- Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez wsparcie asystenta rodziny i pracownika socjalnego.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ liczba rozpowszechnionych informacji,
- ✓ liczba szkoleń i warsztatów dla rodziców podnoszących ich kompetencje rodzicielskie,
- ✓ liczba osób biorących udział w szkoleniach z zakresu kompetencji rodzicielskich,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa,
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny,
- ✓ liczba miejsc opieki nad dziećmi do lat 3,
- ✓ liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych,
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Cel operacyjny nr 2: Zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju w sferze fizycznej, psychicznej, społecznej i emocjonalnej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi;
- Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (np. koła zainteresowań, świetlice, kluby, ogniska wychowawcze, lub specjalistycznej pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę);
- Tworzenie oferty i infrastruktury aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym w obszarze kultury, sportu i rekreacji;
- Realizacja systematycznych zajęć profilaktycznych dla młodzieży w aspekcie przeciwdziałania uzależnieniom od substancji, uzależnieniom behawioralnym oraz promujących zdrowy styl życia; kontynuacja realizowanych rekomendowanych programów profilaktycznych w szkołach;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej i obiektów edukacyjnych;
- Rozwój zajęć pozalekcyjnych kształtujących postawy kreatywne i aktywne dzieci i młodzieży
- Realizacja programów podnoszących wiedzę i kwalifikacje nauczycieli celem podniesienia jakości i poziomu nauczania;
- Organizowanie konkursów, zawodów i imprez międzyszkolnych aktywizujących dzieci i młodzież, w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- Prowadzenie warsztatów dla dzieci i młodzieży na temat agresji, konfliktów i przemocy rówieśniczej;
- Prowadzenie kampanii profilaktycznych i innych działań (np. konkursy, spektakle, ogłoszenia, zaproszenia na ważne wydarzenia) skierowanych do dzieci i młodzieży;
- Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;

- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i edukacyjnych;
- ✓ średnie wyniki nauczania w szkołach (%);
- ✓ liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne;
- ✓ liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- ✓ liczba przeprowadzonych warsztatów dla dzieci z zakresu umiejętności społecznych;
- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli z zakresu doskonalenia zawodowego;
- ✓ liczba spotkań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia;
- ✓ liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL STRATEGICZNY 4: Zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej oraz osobom uzależnionym.

Cel operacyjny nr 1: Przeciwdziałanie przemocy domowej oraz ochrona osób doznających przemocy domowej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających przemocy domowej;
- Rozpowszechnianie informacji o podmiotach i miejscach świadczących pomoc ofiarom przemocy domowej;
- Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą domową;
- Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego;
- Współpraca z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu mająca na celu realizację działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy domowej;
- Wzmacnianie potencjału instytucji i organizacji realizujących zadania mające na celu przeciwdziałanie przemocy domowej;

- Tworzenie spójnych, opartych na aktualnej wiedzy i doświadczeniu praktycznych narzędzi pracy z osobami doświadczającymi przemocy oraz osobami stosującymi przemoc;
- Podnoszenie wrażliwości i świadomości społeczności lokalnej w zakresie zjawiska przemocy, właściwego reagowania na sytuacje przemocowe, sposobów radzenia sobie z problemem poprzez: organizację akcji lokalnych lub przyłączenie się do ogólnokrajowych kampanii społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba założonych Niebieskich Kart;
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej;
- ✓ liczba osób korzystających z punktu konsultacyjnego;
- ✓ liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy domowej;
- ✓ liczba akcji społecznych na temat przeciwdziałania przemocy domowej.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA, ZI;

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, sądy i prokuratura;

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych;

Cel operacyjny nr 2: Budowanie systemu profilaktyki oraz zwiększenie dostępności poradnictwa i leczenia osobom uzależnionym i współuzależnionym.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i kontynuacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- Działania profilaktyczne, skierowane do dzieci i młodzieży mające zarówno charakter edukacyjny jak i dostarczające alternatywnych form spędzania wolnego czasu;
- Upowszechnianie wiedzy o uzależnieniach od substancji i uzależnieniach behawioralnych oraz promowanie zdrowego stylu życia;
- Podejmowanie działań w zakresie dostępności pomocy terapeutycznej osób uzależnionych oraz członków ich rodzin;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych prowadzących działania z zakresu profilaktyki uzależnień;

- Współpraca z innymi podmiotami na rzecz prowadzenia działań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych;
- Wspieranie placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Współpraca z grupami samopomocowymi AA, Al-anon;
- Monitorowanie problematyki alkoholowej i narkotykowej na terenie gminy oraz pojawiania się nowych rodzajów uzależnień;
- Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu ich sprzedaży osobom poniżej 18 roku życia.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba realizowanych programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba uczestników programów profilaktyki zdrowotnej;
- ✓ liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych;
- ✓ liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- ✓ liczba uczestników programów profilaktycznych, konkursów, akcji edukacyjnych,
- ✓ liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia;
- ✓ liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS, GKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoł.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL STRATEGICZNY 5: Dalszy rozwój lokalnego kapitału społecznego.

Cel operacyjny nr 1: Wzmacnianie spójności społecznej mieszkańców gminy.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie działań mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców i włączanie ich w rozwiązywanie lokalnych problemów, m.in. poprzez prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych;
- Opracowanie i realizacja rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi;

- Podejmowanie działań mających na celu promowanie wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców, m.in. poprzez organizowanie akcji informacyjnych, spotkań, zacieśnianie współpracy z placówkami oświatowymi w tym zakresie;
- Integracja rodzin i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych uzależnieniami i przemocą przez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych;
- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych;
- Tworzenie warunków do rozwijania i utrzymywania relacji sąsiedzkich;
- Wspieranie działalności grup młodzieżowych oraz organizacji wolontarystycznych;
- Rozwój warunków sprzyjających aktywności mieszkańców gminy do uczestnictwa w sporcie i rekreacji;
- Zapewnienie całorocznej oferty kulturalnej dla mieszkańców;
- Ścisła współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych podmiotów działających na terenie gminy;
- Upowszechnianie informacji o aktualnej ofercie i formach świadczeń pomocowych.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracuje samorząd;
- ✓ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych skierowanych do społeczności lokalnej;
- ✓ liczba obiektów sportowych;
- ✓ liczba świetlic wiejskich;
- ✓ liczba mieszkańców angażująca się w wolontariat;
- ✓ liczba lokalnych stowarzyszeń, klubów sportowych;
- ✓ liczba udostępnionych informacji;
- ✓ liczba współpracujących podmiotów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy, Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Cel operacyjny nr 2: Podniesienie jakości usług społecznych.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Wzmocnienie i rozwijanie umiejętności kadry OPS działającej na rzecz pełniejszej integracji społecznej klientów pomocy społecznej poprzez systematyczne ich doszkalać;
- Rozwijanie infrastruktury społecznej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek;
- Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy;
- Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba szkoleń dla pracowników OPS;
- ✓ liczba uczestników szkoleń;
- ✓ liczba usług społecznych;
- ✓ liczba obiektów infrastruktury społecznej;
- ✓ liczba projektów.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy, Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Cel operacyjny nr 3: Rozwój sektora ekonomii społecznej.

KIERUNKI REALIZACJI:

- Wsparcie organizacji pozarządowych i samorządowych w procesie tworzenia i utrzymania już istniejących podmiotów ekonomii społecznej;
- Promowanie dobrych praktyk i modelowych działań podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej;
- Promocja przedsiębiorczości społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;

- Tworzenie sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego, w tym: edukowanie, aktywizowanie i animowanie przedstawicieli instytucji i organizacji, mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych.

Wskaźniki realizacji:

- ✓ liczba podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy;
- ✓ liczba zadań zleczanych podmiotom ekonomii społecznej;
- ✓ liczba nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej.

Jednostka realizująca: Gmina Sokoły– Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii

Monitoring pozwala określić czy strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i wskazuje, czy istnieje potrzeba wprowadzenia odpowiednich korekt, aby osiągnąć zakładane efekty. W praktyce system monitoringu polega na systematycznym zbieraniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu wskaźników monitoringowych, które pozwalają zmierzyć zmiany i porównać osiągnięte rezultaty z tymi, które zakładaliśmy. Monitorowanie SRPS powinno odbywać się na różnych poziomach strategii, tj. w kontekście zaplanowanych celów, działań, budżetu oraz rezultatów.

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Osób Doznających Przemocy Domowej;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy gminy Sokoły z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji

wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokołach jako do jednostki koordynującej, która po analizie przygotuje informację na temat realizacji Strategii i zawrze w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Sokołach.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Ewaluacja stanowi istotne narzędzie w diagnozowaniu problemów i potrzeb społecznych, wymagających większych nakładów w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych. To źródło wiedzy niezbędnej do formułowania pogłębionych ocen wdrażania strategii. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ewaluacja powinna być traktowana jako element horyzontalny – występujący we wszystkich częściach strategii.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów?);
- skuteczności (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii?);
- trafności (czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy?).

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Strategia będzie podlegała corocznej ewaluacji. Ewaluacja pozwoli na ocenę skuteczności dokumentu w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur, a także ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym również finansowych.

Zaleca się także aktualizację Strategii nie rzadziej niż raz na rok, chyba że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne wskazują na konieczność zmiany celów bądź zadań i programów pomocowych w trybie natychmiastowym. Aktualizacja Strategii powinna obejmować procedurę wprowadzenia zmian do dokumentu oraz niezbędne czynności, formularze oraz schemat działania związany ze zgłaszaniem, analizowaniem i wprowadzeniem korekt. Roczne raporty monitoringowe zawierające wnioski, sugestie i rekomendacje, pozwolą na ocenę skuteczności wdrażanej Strategii oraz dostarczą informacji co do konieczności podejmowania ewentualnych korekt lub aktualizacji strategii. Korekta działań strategicznych

może wynikać ze zmian uregulowań prawnych, społecznych, ekonomicznych bądź pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Strategia powinna być aktualizowana po uprzednio przeprowadzonej ewaluacji, na podstawie zawartych w niej wniosków i rekomendacji

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Sokoły na lata 2024- 2034 będą m.in.: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis tabel

<i>Tabela 1. Matryca interesariuszy.....</i>	<i>6</i>
<i>Tabela 2. Przyrost naturalny w Gminie Sokoły- lata 2020-2022.....</i>	<i>9</i>
<i>Tabela 3. Ekonomiczne grupy wiekowe- lata 2020-2022. ....</i>	<i>9</i>
<i>Tabela 4. Mieszkaniowy zasób gminy. ....</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 5. Przestępczość na terenie gminy w latach 2020-2022. ....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 6. Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem środków odurzających. ....</i>	<i>15</i>
<i>Tabela 7. Zdarzenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych. ....</i>	<i>16</i>
<i>Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2022. ....</i>	<i>18</i>
<i>Tabela 9. Rodzaje pomocy udzielanej przez OPS. ....</i>	<i>19</i>
<i>Tabela 10. Powody przyznawania pomocy społecznej- liczba rodzin. ....</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 11. Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową. ...</i>	<i>20</i>
<i>Tabela 12. Działalność GKRPA.....</i>	<i>30</i>
<i>Tabela 13. Liczba założonych Niebieskich Kart. ....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 14. Analiza SWOT. ....</i>	<i>61</i>

Spis wykresów

<i>Wykres 1. Liczba mieszkańców w latach 2020-2022. ....</i>	<i>9</i>
<i>Wykres 2. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokoły z powodu ubóstwa w latach 2020-2022.....</i>	<i>21</i>
<i>Wykres 3. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokoły z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2020-2022. ....</i>	<i>23</i>
<i>Wykres 4. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokoły z powodu bezrobocia w latach 2020-2022. ....</i>	<i>25</i>
<i>Wykres 5. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sokoły z powodu bezradności opiekuńczo- wychowawczej w latach 2020-2022. ....</i>	<i>27</i>